

140
1959/3

3.0.0.5.9.6.0

5
1959

კეთილი

3. ი. ლენინის სახელობის
ნორკ პიონერთა ორგანიზაციის
37 წლისთავი

პიონერო, იყავ ღირსი

ზიონერო, იეაუ ღირსი
ახალ ეოფა-ცხოვრების,
შენ ხანა არ გაევილია
ძველი. გამათხოვრების.

მასამ აბობოქრებულმა
ის ბორკილი დაღეწა,
რომ ნისლეებს არ დაეპურა
შენი გამჭვირვალე ცა.

ბრძოლამ ძველი ზამთრის სუსხი
დაუნდობლად შელახა,
რომ ნამდვილი გაზაფხული
შენთვის გადაეხანა.

თოვლიც გადნა, ველად გაჩნდა
ცისფერ იის ღერები,
გაზაფხულის ეს მზადმოყოფი
ნორჩი ზიონერები.

მშენებლობა მოდის ქვეყნად
ჯერ რომ არსად ნახულა,
ზიონერო, ეს დღეები
შენთვის გამოსახულა!

კეთილი

«პირველი მაისი»

პლაკატი ირ. ვორდელაძისა

გაიხსენა

პ ი თ ე ნ ე რ ი

საქართველოს ალკა
ცენტრალური კომიტეტისა
და ვ. ი. ლენინის
სახელმწიფოს დროს
პრონაშობა ორგანიზაციის
კამპანიაში საბავშვო
ყოველთვიური საბავშვო
ჟურნალი

7777

5

მაისი
1959

საბავშვო ჟურნალი
XXXIII

რედაქტორი რევაზ მარჯანიანი
სარედაქციო კოლეგია: შ. ბერიანიძე,
რ. ელანაძე, შ. ლეზანიძე (პ/მ, მდივანი),
მარიჯანი, რ. ქორჭია, გ. ფოცხვილი
(სამხატვრო რედაქტორი).

ს ა ბ ლ ი ტ ვ ა მ ი

შინაარსი

გალაქიონ ტაბიძე—პიონერო, იყავ ღირსი (ლექსი)	გარეკ.	28
მიხეილ გორგილაძე—მისის განთიადი (მოთხრობა)		2
გალაქიონ ტაბიძე		6
შალვა დადიანი		7
ვლადიმერ თორდუა—გულის შუქი (დოკუმენტური მოთხრობა)		8
უნგრელი პიონერები (ფოტონარკვევი)		16
ვახილ ლაფერაშვილი—მაიაკოვსკი და პიონერები (წერილი)		18
მოსწავლეთა შემოკმედეგა		19
მარიან ბრანდისი—ბიჭი მატარებლიდან (მოთხრობა, პოლონურიდან თარგმნეს ბ. ჯაფარიძემ და ს. რავეჩმა)		20
რა ვიცითხოთ		22
სიმონ შამფრიანი—გმირი ქალიშვილის სახელობისა (ნარკვევი)		22
პატარა ზღაპრები		25
შოთა ძიძგური—დამწერლობის წარმოშობა (წერილი)		26
ტექნიკის სამყაროში		28
საინტერესო თემაზე		28
ზურაბ ლეშაშვილი—ასე იბრძვიან! (საუბარი)		29
სიმონ ციქურიშვილი—როგორ ვიმეგობროთ ოქტომბრულუბთან (საუბარი)		30
მოკლე ჟგერაფერზე		32
გასართობი		32
იუმორი	(გარეკანის)	3
გარეკანის პირველი გვერდის მხატვრობა—დ. ნოდარის და თ. სამსონაძისა. გარეკანის მეორე გვერდზე—სამისო პლაკატი—ირ. გორდელაძისა.		
ჟურნალი დასურათებულია: გ. გელოვანის, უ. ჯაფარიძის, გ. თოთიბაძის, ჯ. ლოლუას, რ. ცუცქერიძის, შ. ახობაძის, ე. ამბოკაძის და გ. ფოცხვილის მიერ.		

მისილ მორილაჲ

ნახ. გ. გელოვანისა

გაიოსს განთიადი

(მ ო მ ნ რ ო ზ ა)

ღარბთა უბანში სასიხარულო არაფერი ჰქონდათ. ვიწრო შუქები ტალახიანი იყო, ფიცრული ქოხები—ფარალალო, ღამეები—შავი და ღღები—ნაცრისფერი. დიდას და პატარას ტილოს ტანსაცმელი ეცვა.

ნიაზი და მისი ამხანაგები ბედს დიდად არ ეძღურებოდნენ, უხეირო ცხოვრებაში სასიხარულოს მაინც პოულობდნენ. ეს მათ, როცა უფროსებს ზღვაზე სახანაოდ მიჰყავდათ. იყო უფრო დაუვიწყარი ღღებიც, როცა ბიჭებს საღვთისწავლოდ შემონახულ წითელ წულებს, თერ შარვლებს ჩააცმედნენ და ქალაქში გაატარებდნენ.

ნიაზი არც შინ იყო მოწყენილი; ბავშვებს შეპყრობდა და თამაშობდა. ესეც არ იყოს, მათ ეზოს დიდი ქუჩა ჩაუდოდა. ის ქუჩა სოფელს სასაფლაოსთან აკვეთებდა ქალაქს. ევგენის წერიალთ აღმა-ღამა ღარიქიჭებდნენ ეტლში შემხული ცხენები. მეთვლები აღარ წყრებოდნენ; შერეული იყვნენ იმ ზარს, რომ უკანა თვლების ღერძზე შემოხსნდარ ქუჩის ონკანებს მაინც ვერაფერს დააკლებდნენ.

რვა წლის ნიაზი ქალაქის ოთხკლასიან სკოლაში მხაზარეს. დედამ ჩანთა შეუკრა, მამამ რვეულები და ნახშირი წიგნი უშოვა. წიგნის ყდაზე პატარა გოგონა, ბიჭუნა და მერცხლები იყო დახატული. ნიაზმა დამარცხვით ამოკითხა „დე-ღა-ენა“. მაგრამ სკოლაში სახელი დაუწუნეს, ნიკოლოზი დაარქვეს. სასწავლო ოთახში ადგილი ბოლო მერცხე მიუჩინეს, წინ ღამაზად ჩაცმული ბავშვები იხსდნენ, რომელთაც თავი ამაყად ევირაო, ჯიბეში კი ვერცხლის ფულებს აჩხრიალებდნენ.

ყოველ დღით ნიაზი იმ დიდ ქარხანასთან ჩაივლიდა, სადაც მამა მუშაობდა. ბიჭუნამ იცოდა, რომ

ის ქარხანა ვიღაც მანთაშეგს ეკუთვნოდა. იმ კაცს კაპიტალისტს ეძახდნენ, იმიტომ, რომ ძალიან ბევრი ფული ჰქონდა.

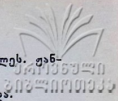
ასე გაგრძელდა სამ წელიწადს, ესე იგი მანამ, ვიდრე მუშები ფაბრიკა-ქარხნებს მოატოვებდნენ, ვიდრე საყოველთაო გაფიცვას გამოაცხადებდნენ. გაფიცულებში ქალაქში წითელი ბაიარლებით დადიოდნენ და ერთხმად „ინტერნაციონალს“ მღეროდნენ.

გაფიცვა გრძელდებოდა, ქარხნები დუმდა. მამა მთელი დღით საღვთს ქრებოდა, ხან გვიან დამით ვიღაც ძიები მოჰყავდა და მათთან ერთად კამათობდა. ნიაზი მთელი ოთახში აწვა, მაგრამ როდი ეძინა, თავზე სახანი ყახიდად ჰქონდა წახურული. სულგანაბული ცდლობდა ყოველი სიტყვა გაეგონა. ოცნებით იქ იყო, სასადილო ოთახში. ხედავდა მავადის ორგველი მსხლეტ, ძარღვმაგარ, შეუპოვარ, მრისხანე ძიებს, რომელთაც საღვთს იარაღი ჰქონდათ დამალული და მზად იყვნენ ბოროტებას თავგანწირვით შემბრძობებოდნენ.

ბიჭუნა ბედნიერად თვლიდა თავს, რომ ასეთი დიდი ამბების მოწამე იყო. რამდენიმე ამხანაგე აიყოლა, სკოლიდან გაიპარა და კოლონას გაჰყვა. არასდროს ენახა ამდენი ხალხი, ასე გაღვიძებული ქალაქი. წვიმდა, მაგრამ კოლონას არავენ გამოჰყვებოდა, თითქოს ქუჩებში უჩინარი ცეცხლით იყო გამოთბარი. მეორე დღეს ნიაზს სკოლაში არ დაუფარავს, რომ „ინტერნაციონალი“ და „მარხელიენა“ იცოდა, რომ გუშინ გაფიცულებთან ერთად შვარჯშელთა რედაქციის ფანჯრებს მანაც დაუშინა კვები.

შესვენების დროს ფრაქში გამოწყობილი, სათვალეებიანი, წოწოლა მაღალკლასელი გამოჰქიმა.

— მაშ, შენ „ინტერნაციონალს“ მღერი?
 — ვმღერი, მერე შენ რა?—ჯეჭური გაუჩერდა ნიაში.
 — ის, რომ ახლა სხვაგვარად ავამღერებ, საღაბა-
 ნავს—შეპლრინა წოწოლამ და ვაშლილი ხელი სახეში
 გაართვა.

ნიაში დაბარბაცდა, მერხს მიხეთქა, მოხლებში
 ჩაიკეტა. თავი ობრუოდა, სახე უხრდა. მისიერიკთა
 დამცინავ ხარხ. მოლონებიდან გამოჰყავდა. ცრემლი
 არ გადმოვარდნია. შეებრძოლოს? მაგრამ რას დააკ-
 ლებს—უფროსია, სხვებიც მიეშველებიან. ოჰ, ქვა
 მაინც ჰქონდეს, თუმცა... სხვებისათვის შეუმჩნევლად
 ქამარი შეიხსნა, სწრაფად წამოხტა, ქამარს მიძიმე აბ-
 ზინდი მთელი ძალით სახეში გაართვა. წოწოლამ ერთი
 კი იღრიალა და უგრძნობლად იატაკზე გაიშხლართა.
 ნიაშიმ დრო იხლთა, ფანჯარა ხელის ცკრით გაა-
 ლ და ბაღში გადახტა.

ამის შემდეგ სკოლის კარები აღარ შეუღია.

ქალაქში კი მდგომარეობა უფრო დაძაბული ხდებოდა. გაფიცვები რკინიგზასა და ფოსტას მოედო. ქუჩებში აქა-იქ სროლა ისმოდა. გარეუბნამდე ხმა მოვიდა, კაზაკებს იარაღი აბყარესო, ვიღაცას ბოში ეხროლებს, მაგრამ არ აფეთქაო.

ყველაში რაღაც განსაკუთრებულს მოელოდნენ. ნაშუადღევს ბაზრის მხარეს გაისმა სროლა. სროლა თანდათან გაძლიერდა. განვაშმა მთელი ქალაქი მოიცვა. დამით სახლში ადღეღვეთული მამა მოვარდა.

— კაზაკებმა უდანაშაულო ხალხი დახოცეს, რამდენიმეს სახლ-კარი გადაუწვეს. ქალაქი ბარიაკდებით დაიფარა. ბრძოლა იწყება.—სარდაფიდან მძიმე ჩანთა ამოიტანა და სიბნელებში გაუჩინარდა. ნიაში მიხვდა, რომ მამას ვაზნები მიჰქონდა.

მთელი დამე სროლა არ შეწყვეტილა.

დღითი ქალაქიდან მიეხოლის ბიჭმა მოიხრინა. ჩვიდმეტი წლის იყო და უკვე თოფი ეჭირა. ბიჭმა მთელი უბნის ვახაჩონად დიძახა: „აჯანყება დაიწყო, ქალაქი ჩვენს ხელთ არის, გაუბრნაბორი ქუჩაში ცხვირის გა-მოუფხავს ვერ ბედავსო.“

ნიაში ძალიან უნდოდა ენახა რა არის აჯანყება, როგორია გამარჯვებული ქალაქი და ხალხი, მაგრამ დედა წინ აღუდგა.

ნაშუადღევს ქალაქის მხრიდან ისეთი გუგუნე მოიხსნა, თითქოს ზღვას გადმოუხეთქოს. ნიაში და მისი ამხანაგები ხალხის ნაკადს მიჰყვნენ, წინ გაძვრნენ, მედროშეებს გვერდში ამოუდგნენ. გზადაგზა გაიგეს, რომ მუშები თავიანთ ამხანაგებს მიახვეწებდნენ, რომ ლედიც კაზაკებთან შეტაკებაში დაიღუპნენ.

სასაფლაოზე ცხედრები ერთად დასვენეს. რამდენიმე ძამ ხმამაღლა, ყველას გასაგონად ილაპარაკა. ხალხი კი გუგუნით პასუხობდა: „ფიცავთ! ფიცავთ!“

როცა ცხედრები ჩაასვენეს, თოფები გაისროლეს. ენდარმები ახლოს მოსვლას ვერ ბედადნენ.

ხალხი სიმღერით ისევ ქალაქში დაბრუნდა.

ნიაში დიდგასთან ერთად მთელი დამე ჩაბნელებული ოთახის ფანჯარასთან იჯდა და მდღევარებით გასცქეროდა წვედრას იქით ბრძოლის კარ-ცეცხლით შეპყრობილი ქალაქი.

მეთოზე დღეს საღვრზე ჯავშნიანი მატარებლის ზარბაზნებმა დაიგრუხუნა. მეწოზლის ბიჭმა ახალი ამბით მთელი უბანი შეაფოთა: გაუბრნაბორს მამველი ძალა მოუვიდა, შვარაზმლებმა ხელი გამოიღესო. დარბობა უბანი შეტყრწუნდა. იქ, ბარიაკდებზე, მათი მამები, ძმები, შვილები იხოცებოდნენ.

შულამისას მამა სახლში ჩემად შემოვიდა. დაქნცული, გაბოროტებული, სისხლით შეღებილი.

— კომიტეტის განკარგულებაა, დროებით ქალაქი დავკავოთ. მე გურიას შევაფარებ თავს. დავბრუნდებით და... მაშინ გლვებხვაც გავეუფლებთ და ჯარისკაცებსაც. დილით, როცა ნიაშიმა გაიღვიძა, მამა აღარხად იყო.

გავიდა ორი წელი. შეიცვალა ბეჩირაძე.

შეიცვალა თვითონ ნიაში. კითხულობდა წიგნებს, უცვირდებოდა მამის ირგვლივ მომხდარ ამბებს. გაიგო, მუშებმ რატომ სძულდაო მევე და ბურჟუები. რევოლუციის დამარცხებით რაღომ ზეიმობდნენ მეფის მომხრეები. ხედავდა, რომ ხალხს ისევ არ ეძინა. ქალაქში ისევ ჩნდებოდა პროკლამაციები, ისევ ისროდნენ, იჭერდნენ და აციმიბირებდნენ.

გურიიდან დაბრუნებულმა მამამ ნიაში სტამბაში მოაწყო. სტამბაში ნიაში იმას აკეთებდა, რასაც დაასაქმებდნენ. გადაჰქონდა შრიფტი, ქაღალდები, თავისუფალ დროს ასოთამყობებსაც შეელოდა, ხელობას სწავლობდა.

ნიაშიმ დრო იხლთა, ფანჯარა ხელის ცკრით გააღო და ბაღში გადახტა.

მამა მაგიდასთან იჯდა. რევოლვერმომარჯვებელი უნტეროფიცერი ჩხრეკას ზედამხედველობდა.

გაწაფხული იჯდა. მაისი ახლოვდებოდა.

არავინ ლაპარაკობდა მაისზე, მაგრამ იგრძნობოდა, რომ მის შესახებ დრად ეშვადებოდნენ. გუბერნატორის განკარგულებით სტამბებს დღე და ღამ უანდარმები ზედამხედველობდნენ. სტამბიდან გამოსულთ ჩხრეკდნენ. შრიფტი მაინც ქრებოდა, ქალაღს მაინც უკლდებოდა.

წუვედაღის საფარქვეშ მამასთან მაინც იკრიბებოდნენ.

კერა დღე იყო, აპრილის ეკანასკნელი დღე. თბილი, ხალიხანი.

ნაცრობმა მენავემ ნიაზი დილით სათვეჯაოდ წაიყვანა. შორს გასკურხს. ზღვა ისეთივე წყნარი და კამკამა იყო, როგორც ცაროცა უკან დაბრუნდნენ, ქუჩაში უკვე ნათურები ენთო.

ნიაზი მარტო დადგა სოუქსუსკენ მიმავალ გზას. ქალაქის განპირას პოლიციელებით სავსე ეტლი წამოიყრა. დალილ ნიაზს აღარ დაუყოვნებია, ეტლს დაედევნა და უკანა თვეღების ღერძზე ჩამოიჯდა. ეტლი რბილად მიიჩრწოდა. თუმცა ნიაზი რბილად არ იჯდა, მაგრამ მაინც სიამოვნებდა ასეთი მგზავრობა.

ეტლი ნიაზის ეწოს კიშკართან გაჩერდა. პოლიციელები აჩქარებით ჩამობტნენ. ერთი შესასვლელთან დადგა, ოთხნი დაუკითხავად სახლში შეიჭრნენ. მოულოდნელობით დაბნულ ნიაზს ვერ გადაეწყვიტა როგორ მოქცეულიყო. „არამზადები, მამარემის დასაპატიმრებლად მოვიდნენ ნამდივლად!“ — გაუელვა ბიჭს.

ნიაზს შინ ყველაფერი თავდაყირა დახვდა. წიგნები, ტანსაცმელი, ლოგინი იატაკზე ეყარა. გაფოტრებული დედა კედელთან იჯდა. მამა მაგიდასთან იჯდა. რევოლვერმომარჯვებული უნტეროფიცერი საზეიმო ნაბიჯით დალიოდა, ჩხრეკას ზედამხედველობდა.

— ნუ გვაწვალემ, უმჯობესია საქმეს დროზე მოვრჩეთ. შენით ჩაგვაბარე პროკლამაციები, ამით სასჯელი შეგიმსუბუქდება!

— მე პროკლამაციები არ მაქვს. — დინჯად უპასუხა მამამ.

— ამჯერად თვალს ვეღარ აგვიხვევ. ვიცით, რომ კომიტეტმა შენ დაგავალა სამაისო პროკლამაციები მომფინო ქალაქს.

— არაფერი მესმის რომელ კომიტეტზე ლაპარაკობ. — გადაწყვეტით უობრა მამამ უნტეროფიცერს.

— ოთახები, ქერი, სარდაფი, საკუქნაოები ლაფის შუქ:

ზე გაჩრკის. გაწილებული, ბრანდორელი უნტერ-ოფიცერი თავს ძლივს იქრდა.

პოლიციებს დედა წინ გადაუდგა.

— აღმზანები არა ხართ? სად მივყავთ უღანაშუალო კაცი?

— უღანაშუალო მამონი იქნება, ხვალ თუ ქალაქში პროკლამაციები მაინც აღმოჩნდა. თქვენ გათენებამდე არ გაბედოთ სახლიდან ფეხის გამოდგმა, თორემ ციხე არ აგდებიათ. ახლა გზა მიგვეცი!—უნტეროფიცერმა დედა კარებს მოპვლივსა და ხელის ცვრით კედელს მიახეჭა.

ეცლის ხმაური მიწდა. წყვილაღში ჩაძირული უბანი მკვდრებს დემსგავსა. კიბხთან მდგარი ნიაში იქით გაპყურებდა, საითაც მანა წაყვანენ.

— გველის წიწილო, — გამოვიდა სიბნელიდან პოლიციელი. — ბრძანება ხომ ვაიფოენ, შეთრიე სახლში.

ბიჭუნამ უმაღლვე კარები ხმაურით ჩაიკეტა. მღელღარებისაგან მისუსტებული დედა მაგილას დაპყრდნობოდა და ქვითინდა.

— ნუ სტრი, ცეცა, დამშვიდდი. — ნიაში ჩურჩულოთ მხარეზე მოხტია. — ნუ დამიძლავ, მამამ პროკლამაციები მოიტანა?

— არ ვცი, შვილო.

— თუ პროკლამაციები შინ აქვს, ხვალ მოვლენ და შეიძლება აღმოჩინონ.

— დმტერი რომ გადმე ვგებედავდეს და, რაღაც ქალაღებია. ვინმე ხვალ ქალაქში მოფანტავდეს, იქნებ მამაშენი გამოშუფან. — მკერცზე ხელის დაცვრით ინატრა დედას.

— ქალაქში მოფანტავდეს? — დრმად ჩაფიქრებულმა ნიაშმა თავისთვის ჩაილაპარაკა. — მაგრამ სად უნდა ჰქონდეს? სარდაღში ვერ აღმოჩინეს, ვერც სახლში. აჰ, — უნებურად წამოიყვირა, თვალები გაუბრწყინდა. — ბოსტანში იქნება, ან მერში, ან ცერცვის ნათესში... დედიკო, შენ დაწევი, მე მივდივარ.

— სად, შვილო? — ფხზე წამოიჭრა, ხელები დაუჭირა დედას.

— ქალაღები უნდა აღმოვაჩინო, შემდეგ კი...

— არ გაბედო, ვერსად გავიშვებ, შეგამჩნევენ, თავსაც დაღუპავ და მამაშენსაც.

— დედა, ბავშვი აღარ ვარ, ცამეტი წლის გავხდი... იცოდ, ჯაკვით რომ დამაბა, მაინც ვერ დამაკავებო..

უკაცურ, წყვილაღით შესუდრულ ქუჩით ქალაქსაკენ მიიქაროდა ნიაში, უბე პროკლამაციებით ჰქონდა სახეს, ხელში თუნუქის ქილა და ჯვარისი ეჭირა. აჰა, გამოჩნდა ღამის ნათურები, მღალი სახლები. გადაჭრა რკინიგზა. საღაღც გოროდვოსის სასტევის ხმა გაისმა. საღაღც ორთქლმავალმა იცივდა, მამლებმა მეროდ იუიღღეს. შუაღამე გადასულიყო უკვე.

და ამოქმედდა ნიაში: ნავსაღდურს ჩაუარა, ზოგან კედელზე გააკრა, ზოგან ქურაში გაფანტა პროკლამაციები.

ღამის გუშავებს თავს არიდებდა, ბნელ კუთხეებზე ეტანებოდა. ეზო-ეზო გადადიოდა. პირველმა მღელღარებმა და შუშმა თანდათან გაუარა. იგი ოცნებით ხედავდა ასეულებს, მთელ ქალაქს, აღმზანებს, რომლებიც სიყვარულით შესქერჩიან გაბედულ ბიჭუნას.

— ყოჩაღ ბიჭუნა, შენ აღარ ხტვრობ.

შემკრათლი ნიაში ერთბაშად შემოტრიალდა. ზურგიო აღარ შეიძლებოდა ქალაღდის დავიანა. ვერც გაქცევის მოასწრებდა — ერთ ნაბიჯზე ახოვანი ჰაბუეი იღდა.

უცნობი არ ცდილა ნიაში დეპირა. არც მისი თვალები იციკრებოდნენ მტრულად.

— შეტო სოფროთიღე გამართებს! ჯერ ქუჩა უნდა დახვევო. რიფა დარწმუნდები, რომ არავინ არის იმოქმედო. ასეთ საქმეში აჩქარება დამღუპველია. აი, მე კარგა ხანია თვალს ვაღვენებ, შენ კი ვერ შემეშინიე. ბებერი გაგჩაჩა?

ნიაშმა პასუხი არ გასცა.

— არ მენდობი? კეთილი. აბა, მიყურე! — ჰბატუნა უბე ვაიხნდა, წვრილი თოქო რკინის პატარა ნაკერზე დამაგრებული წითელი ბაირალი ამოიღო. — დააკვირდი! ზვიეთ ასროლოდ რკინის ნაკერს პატარა დროშა ცეცხლივით მიიჭყვა და ტელეფონის მავთულზე გადმოვიფანა. — იქიდან გაუძნელებდით ჩამოხსნა. ნახე, რამდენი მაქვს! არც ახლა მენდობი? მითხარი, რამდენი დავჩაჩა? — ნახევირა.

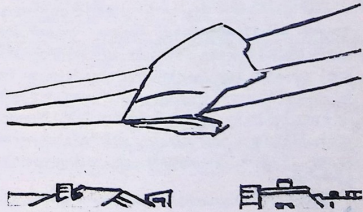
ჰბატუნა ნიაში მკერდში ჩაიკრა, სახე დაუკოცნა.

— ქალაღები აქ მომეცი, დანარჩენს მე მოვუვლი. შენ სახლში წადი. ვაგაცილებდი, მაგრამ ორს უფრო შეგავამჩნევენ.

ნიაში წყვილაღმა ჩაყლაპა.

მოლოდინით გაწამებულმა, მღელღარებით მისუსტებულმა დედად დაბრუნებულ შვილს ფანჯარა აცახცახებულად ხელით გაუღო.

ნიაშს ძილი აღარ ეკარებოდა. ბიჭუნა მოლოდინად ელოდა განათიადის დადგომას, რომ ქალაქის სამაისო გავლიძებს ქუჩებში დასწრებოდა.

გარდაცვალებული საქართველოს სახალხო პოეტი, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრი, ქართული საბჭოთა პოეზიის ფუძემდებელი — ვალაკტიონ ტაბიძე. ქართველმა ხალხმა დაპყრობის უსაყვარლესი პოეტი, ქართულ მწერლობას გამოაკლდა სიტყვის უდიდესი ოსტატი, ვინც ნახევარი საუკუნის მანძილზე უტკნობი პოეტური შედევრებით ამდიდრებდა მშობლიურ ლიტერატურას.

ვალაკტიონ ტაბიძე დაიბადა 1892 წელს, ვანის რაიონის სოფელ ჭყვიშოში, სახალხო მასწავლებლის ვასილ ტაბიძის ოჯახში. ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელში მისი მოწაფეობის წლები რევოლუციური აღმავლობის პერიოდში მიმდინარეობდა. რევოლუციური მოძრაობაში აქტიურად მონაწილეობდა ქუთაისის მოს-

წავლე ახალგაზრდობა, რომლის მოწინავე რიგებში იდგა ვალაკტიონ ტაბიძე. 1908 წელს, ბაგრატიის ტაძრის ისტორიულ ნანგრევებში, რევოლუციურად განწყობილ მოწაფეთა არაღიგაღურ შეკრებაზე ჭაბუკმა ვალაკტიონმა წაიკითხა თავისი „პირველი მაისი“, რომელშიც რეპუბლიკის ბნელი ძალებისადმი ზოლი და მომავალ გამარჯვებათა რწმენა გამოხატა.

იმავლე ველს ვალაკტიონ ტაბიძე თბილისის სასულიერო სემინარიაში შევიდა და ქართულ ჟურნალ-გაზეთებში თანამშრომლობასაც შეუდგა. პოეტის პირველმა ლექსებმა დიდი მოწონება დაიმსახურეს. 1914 წელს გამოვიდა ვალაკტიონის ლექსების პირველი წიგნი, რომელიც დიდი მოვლენა იყო მეოცე საუკუნის ქართულ პოეზიაში. პოეტის შემოქმედებაში მძაფრად აისახა 1905 წლის რევოლუციის დამარცხებით გამოწვეული ხალხის პროტესტისა და უპაქოფილების გრძნობები.

ოქტომბრის რევოლუციას ვალაკტიონ ტაბიძე პეტროგრადსა და მოსკოვში შეხვდა. გულის ხილრემდე

ვალაკტიონ ტაბიძე

ვანისა და კაცობრიობის განახლების ქარიშხლიანი დღეები და ნაწარმოებთა მთელი რიგი უძღვნა მთ. ასეთებია: „ჯონ რიდი“, „იდეა“, „რამდენიმე დღე პეტროგრადში“. პოეტი აღფრთოვანებული, იმედმოცემული დაბრუნდა სამშობლოში, მაგრამ ოქტომბრის რევოლუციას უმაღლეს არ მისყუდოდა ქართველი ხალხის თავისუფლებაზე და მენშევიკური რეპრესიის წლები ერთ ხანს ფრთას აკვედდა პოეტის შემოქმედებით აღფრთოვანებას.

საქართველოში საბჭოთა წყობილების დამყარების პირველივე დღიდან ვალაკტიონი უწყობანოდ დადგა გმირული პარტიისა და ქვეყნის განახლების მხარეზე. მისი შთაგონებული ჩანგი მგზნებარედ ეხმაურებოდა

ეპოქის ყველა მნიშვნელოვან მოვლენას, გატაცებით უმდერდა ხალხის შრომას, პირველ ხუთწლეულებსა და ქვეყნის ძლიერების მსველელობას, დიდებით მოხვდა სამამულო ომის სწორკუთხედ გმირებს, ომში გამარჯვებულ სამშობლოს, ხალხთა მშვიდობასა და თავისუფლებას.

რვა ტომი დაგიტოვა ვალაკტიონმა თავისი უკვავი ქმნილებებისა. ჩვენს საუკუნეში, ჯერჯერობით, ასეთი გიგანტური ღვაწლი მგოსანს არ გაუწევია. თავის უზადლო პოეზიით ვალაკტიონმა ნიკოლოზ ბარათაშვილისა და ილია ჭავჭავაძის, აკაკი წერეთლისა და ვაჟა ფშაველას გვერდით დაიმკვიდრა ადგილი.

ამიტომაც იყო, რომ მაღლიერმა ქართველმა ხალხმა თავისი სახალხო მგოსანი უდიდესი ხიყვარულითა და გულისხმიანობით, ყვაილების მდინარით მიაცილა მათწინდამდე და კლასიკოსების გვერდით დაკრძალა. ქართველ მსწავლეთა გვირგვინიც იყო იმ გვირგვინთა შორის. კვლავაც მივინძვრება მარადწყვენი გვირგვინთ ხელდამშვენებული ახალ-ახალი ნორჩ თაობები ვალაკტიონის სამარხთან.

გვრამან ლეონიძე

ქართველმა ხალხმა მარტვი ზედიზედ ორი ღირსშესანიშნავი შვილი დაჰკარა. დიდი პოეტი, ლექსის გადოქარი გალაკიონ ტაბიძე და გამოჩენილი მწერალი და საზოგადო მოღვაწე შალვა დადიანი. მათმა დაკარგვამ ერთნაირად გული დასწევტა დიდსა და პატარას. მაღლიერმა ქართველმა ხალხმა ორივე მთაწმინდის მიწას მიაბარა.

შალვა დადიანი — მეტად პოპულარული სახელი იყო ჩვენში. მან ოთხმოცდახუთი წელი იცოცხლა და აქედან თითქმის სამოცდაათი წელი მუდმივ შემოქმედებითს წვასა და სამშობლის უანგარო სამსახურში გაატარა.

შალვა დადიანი დაიბადა 1874 წელს, სოფელ ბერთეში (ახლანდელ ცხაკაიას რაიონში). მამამისი ნიკო დადიანი თავისი დროისათვის განათლებული და კულტურული ადამიანი იყო, ოჯახში მშვენიერი ბიბლიოთეკა ჰქონდა. აქ ნახავდით ქართველ, რუს და ევროპელ მწერალთა ნაწარმოებებს, ფილოსოფოსებისა და ისტორიკოსების ნაშრომებს. თითონ ნიკო საზოგადო მოღვაწე იყო და მწერლობასაც ეწეოდა. იგი კარგად იცნობდა ფილა ჰეგელაქის, აკაკი წერეთელს, ივანე მარჩბელს. მის ოჯახში ხშირად იკრიბებოდნენ მაშინდელი მოწინავე მოღვაწეები და ხალხის საქირბოროტო საქითებზე ბასობდნენ. ასეთმა გარემოცვამ პატარა შალვამ ძალიან ადრე ვაღვიძა საქვეყნო საქმისადმი ინტერესი.

შალვა, როგორც თვითონ მოგვითხრობს, თოთხმეტი წლისა ყოფილა, როდესაც სოფელში ხელნაწერი თურნალი დაურსებია. ამ თურნალში იგი აოავსებდა ლექსებს, პატარა მოთხრობებს, დრამატულ სცენებსა და სტატებს. 1893 წელს, ცხრაშეტი წლის შალვა მსახიობად შევიდა ქუთაისის დრამატულ დასში და სცენაზე პირველი გამოსვლებითვე საზოგადოების ცხოველი უკრადღება დაიმსახურა.

შალვა დადიანის არაჩინველი პიესებიდან განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევენ: „მღვმეში“, „შენი პირიმი“, „გიგეპკორი“, „გუმბიდელინი“ და სხვ. ამ პიესებში მწერალმა დაუხლობლად აშხლა ძველი დროის

შალვა დადიანი

სოციალური უკუღმართობა. მგვის მოხელეები; თავდაზნაურობა, დამხურავლად გამოეხარლა მშრომლებს.

შალვა დადიანის შემოქმედებითი ენერგია განსაკუთრებით მძლავრად გამოფრჩენა საბჭოთა ხელისუფლების წლებში. პირველი დღეებიდანვე იგი აქტიურად ჩაება ახალი ცხოვრების ფერხულში და მთელი თავისი ძალა და ნიქი სიცოცხლისტური საზოგადოების ზრდაგანვითარებას შეაღდა. შალვა დრამატურგი და მსახიობი, მცირე ფორმის მოთხრობების ავტორი ახლა ცნობილი რომანისტიც გახდა. 1926 წელს მან გამოაქვეყნა პირველი ცრტელი ისტორიული რომანი — „გიორგი რუხის“, რომელშიც ახსხულია თამარ მეფის ეპოქა. ამას მოჰყვა რომანები: „ურდღუმი“, „გვირგვინიანების ოჯახი“ და მრავალი მცირე ფორმის მოთხრობა.

ჩვენს დროში შ. დადიანმა დაწერა მთელი რიგი პიესებისა, რომლებმაც გაამდიდრეს ეროვნული დრამატურგია და ხელი შეუწყეს ჩვენი თეატრის განუხრეღ აღმავლობას. მისმა პიესამ „ნაეპრწყლიდან“, რომელმაც საბჭოთა დრამატურგიაში თითქმის თავისი ეპოქა შექმნა, მთელი საბჭოთა კავშირის თეატრების სცენა მოიარა.

შალვა დადიანი იყო იშვიათი ენერგიის ადამიანი, დაულაღვი მოღვაწე; გარდა მწერლობისა, იგი მუდამ აქტიურ მონაწილეობას იღებდა საზოგადოებრივ საქმიანობაში; მუხებდავად ხანდაზმულობისა, სიცოცხლის უკანასკნელ დღემდე არ შეუწყვეტია თავისი მრავალმხრივი და ნაყოფიერი მუშაობა.

შ. დადიანი ხალხის წინაშე დიდი დამსახურებისათვის დაჯილდოებული იყო ლენინის ორდენით. შრომის წითელი დროშის ორი ორდენითა და მედლებით.

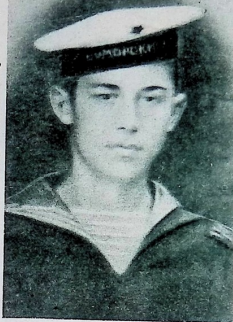
შალვა დადიანის ხსოვნა მარად იცოცხლებს ხალხის გულში, ჩვენი ახალგაზრდობის გულში, ახალგაზრდობისა, რომელიც ასე საოთუად უფრობობდებდა და ინახავს წინაპართან შექმნილ ყოველივე ძვირფასს.

პრ. პაპალივილი

გულის შუკი

გაზეთ „კომუნისტის“ 1958 წლის 26 ივლისის ნომერში გამოქვეყნდა ვლადიმერ თორდუას ნარკვევი „დედის ცრემლები“. ნარკვევი შეეხებოდა დიდი სამამულიო ომის კაბუკი გმირის, ომში მონაღიხედ წასული 16 წლის კომკავშირელის — თორ ჩხეიძის პატრიოტულ თავგანწირვას. მის ფაშისტებთან ბრძოლაში სამშობლოს შესწირა ორივე თვალი და ორივე ხელი. ამ მძიმე ჭრილობების მიუხედავად, გმირი დღესაც ჯანსაღად და მხნედ გრძნობს თავს, ერთი დღითაც არ ჩამორჩება ცხოვრებას — მას დღეში ოთხ საათს უკითხავენ წიგნებს, უკრნაღ-გაზეთებს, იგი უსმენს რადიომიმღებს, იმალღებს ცოდნას, განათლებას. მედიცინის უკანასკნელი საშუალებები მიმართულია იმისაკენ, რომ მარცხენა თვალში ოდნავ მაინც დაუბრუნონ მხედველობა, რისთვისაც იგი ხანგრძლივ მკურნალობას გადის მოსკოვსა და ოდესსაში;

ოთარ ჩხეიძე

მკურნალობათა შუალედ პერიოდში ჩამოადის მშობლიურ თბილისში დედ-მამასთან, მეგობრებთან.

სადაც უნდა იყოს, ყველგან,

ყოველთვის გრძნობს იგი სამშობლოს, ხალხის მზრუნველობას, აღამიანების სიყვარულსა და პატრიოტებს.

გაზეთ „კომუნისტში“ გამოქვეყნებულმა ნარკვევმა „დედის ცრემლებმა“ ფართო გამომხატარება პოვა რესპუბლიკაში. მალე მისი გამოქვეყნების შემდეგ გაზეთის რედაქციისაკენ, ავტორისა და გმირის მშობლებისაკენ დაიძრა თორ ჩხეიძის პატრიოტული თავგანწირვით აღფრთოვანებული საბჭოთა აღამიანების წერილები მოთხოვნით — შექმნილიყო უფრო ფართო ტილო თორ ჩხეიძეზე.

მწერალმა ვლადიმერ თორდუამ, თვითონაც ომადახილლმა, გულდასმით შეისწავლა ჩხეიძის საბრძოლო გზა, დიდხანს დაჰყო მასთან მოსკოვში, სადაც გმირი ბოლო ხანებში მკურნალობს, და საინტერესო, ამაღლებელი დოკუმენტური მოთხრობა დაწერა.

მოთხრობას ჩვენი უურნალი მცირე შემოკლებით ბეჭდავს. იგი წელს ცალკე წიგნად გამოვა.

კვლინობა თორდუა

(დოკუმენტური მოთხრობა)

ნახ. ჯ. ლოლუასი

1

ნაწილი პირველი

ბედნიერება პატივითაა — როცა სუნთქავ, ვერ ამჩნევ. გრძნობდა კი ოთარი იმ ბედნიერებას, როცა დიდუბის მინდვრებში დანაწარღობდა ტოლებთან ერთად? დროადარო გაიჭიკებოდა ხოლმე მტკვარზე და მხარულით მიარღვევდა მის ხან მღვრიც, ხან ლურჯ ტალღებს; დასდევდა დღით ბებლებს, სალაოშით ციცინათელებს; მტკვრის ნაპირის ქვიშაზე მწოლს მცხვარე მზისაგან ედებოდა შოკოლადის ფერი; დიდუბის პარკში ვერხვის ჩრდილქვეშ მყუდრო მერხზე ჩამოეჯდარი, წიგნზე გატაცებით თავდახრილი, მთელ არსებით ცოცხლობდა წაკითხულით, ხოლო მერე წაკითხულს ცვლიდა ყმაწვილკაცური ოცნება მონაველზე, ფიქრები წაკითხული წიგნის გმირებზე.

ორი ყველაზე საყვარელი და ახლობელი რამ ღვიცო-

და მის ნორჩ გულში როგორც სიხარული, როგორც ამ ცხოვრების სანუკვარი ბედნიერება: სახლი გლდანის ქუჩაზე დღით და მამით, სკოლა ვახუშტის ქუჩაზე — თანაკლასელებით, მასწავლებლებით, კომკავშირული მჭექფარე ცხოვრებით, ხუთიანებით, და მამასადამე, საღლაკ, გულის სიღრმეში, ყრუ სიამაყით... მაგრამ ყველაზე უფრო კი ერთი თანაკლასელის იმ ნათელი, მისთვის განუზგორებელი სახით, რომელიც მის გულში ლამზრად ენთო...

არასოდეს იგი ყველა ამ ბედნიერებას ისე ღრმად არ დაფიქრებია, როგორც ახლა! არასოდეს მის უჩრდილო ყოველდღიურობას ისეთი სიტკბო არ უგრძნობინებია მისთვის, როგორც ახლა, მატრებლის თანჯრიდან მის მიგონება!

ძნელი ზედ თვალთან მიტანილი წიგნის წაქიხვა, გარკვეული მანძილი საკირო.

ოთარს ახლა სწორედ ის მანძილი ეკირა წიგნიდან, თავისი გუზინდელი დღიდან, და კითხულობდა მის გარდასვრულ ფურცლებში რაღაც საოცრად ტკბოს, განუთვარებელს, კი არ კითხულობდა—ხელახლა გრძნობდა, განიცდიდა. იგი ახლა თითქმის მიჰყვებოდა მისსავე ნაკვალავს, ჰკრფოდა მასთან, იმ გუზინდელ ოთართან ერთად, მიწდენის ყვავილებს, ეტიტინებოდა შშობლებს, გატაცებთ დახაროდა წიგნს, წინ ედო რვეული, ხელთ ეყვრა ფანქარი თუ საწერკალამი, ეხარებოდა წიგნის სიტკბოს, ცოდნის წყაროს, დააქუნებდა ვეღად უხელო ცხენებს, მხარულთ ჰჰვეთდა მტკვრის მოღოვლივე ტალღებს, იყო გატაცებული ფეხბურთელი, აუცდნეული მსოფლიელი... იგი ახლა ხედავდა თავის თავს სწავლაში, შრომაში, ოჯახში, სკოლისა და უბნის ამხანაგებში, განიცდიდა იმ პირველ სიამაყეს ნაცრისფერი კომპანიონული მილითის მიღებისას განცდილს; მიჰყვებოდა იგი თავისი ოცნების გახსნა და არაფრის წინაშე არ იხვედა არჩეული გზიდან.

— წინ, ფროსონოცნებანიო სიპაუტევი!—მოსძახობდა მის საკუთარი გული, —მაგრამ თუ უფროხილდი, თუ დავეცი, თუნდაც დაპაჰარო ყველაზე წყეთისი, რაც ბუნებამ მოგანიჭა—სიცოცხლე—სანანებელი არ არის, რადგან იგი შეწირული გეძენება იმისათვის, რაც ჩვენთვის არის, და რისთვისაც ჩვენ ვარსებობთ—სამშობლოსათვის.

2

„დიდებუვე! დედის უბესავით ტკბილი დიდებუვე! ნაცნობი უბანი, ნაცნობი სახელები და ქუჩები... ნეტავ გამაძლო თქვენი ცქერით...“

მაგრამ მატარებელმა რატომღაც ახლა უფრო უმატა სვლას; თითქმის თანაურგანობის კაბუქს და არ სურს პრობლემა გაუღრმავოს მოგონებებით, ჩაუჭრება ნაცნობ ბაქანს, სახტად დატოვა წითელქუდიანი მორიგე, პატარა, ყვითელი აღმით რომ გამოსულა მის შესახვედრად.

თბილისი!

აბა ვინ ერთყვის ჯარისკაცს—საით მიდის, რომდენი ხნით, ან, მით უფრო, აქ, ამ შშობლური ქალაქის სადგურზე რომდენ ხანს დადგება მატარებელი!

სამებდრო-საზღვაო სასწავლებლის კურსდამთავრებულთა უფროსი ლეიტენანტ გოლოტენკოს ჯგუფი, ოდესისაკენ დისლოცირებული, ახლა თბილისის სადგურზე იდგა.

გოლოტენკოსა და მისი ჯგუფის თითოეული სხვა წევრისათვის თბილისი იყო ქალაქი—სადგურიდანვე ჩანდა—დიდი, ლამაზი, ორიგინალური ქალაქი, მაგრამ მათ

ინც ისეთი, რომელიც უნდა აიპრო, რომორც კიბის, საფეხური, რომ ზევით ახვიდეს.

კიბებზე ამსვლლოთვან ვინ შეჩერებულა და დაჰკვირვებია იმას თუ რა მასალისაგან, რომელი ოსტატისაგან, და როგორი ხერხით არის ვაკეთებული ის საფეხური კიბისა, რომელზეც წამით უდგას ფეხი, ვიდრე შედგეს საფეხურზე აინაცვებდეს?!

ოთარისათვის თბილისი იყო ყველაფერი—სუნთქვა, სიცოცხლე, სიყვარული. ძნელი იყო გოლოტენკო ამას მოხვდავარყო. ძნელია, თითქმის შეუძლებელია, იტკინო სხვისი ტყვილი.

ოთარი იდგა ბაქანზე იმათ შორის, ვისთვისაც თბილისი იგივე იყო, რაც უკვე გავლილი, ან გასასვლილი ყოველი დიდი, ოღონდ არამოზობიური ქალაქი, და თავს ისე გრძნობდა, როგორც სიზმარში, როცა შენი სიტყვა სხვებს არ ესმით, სხვებისა—შენ. და იტანჯები. გული ეკუმშებოდა, სუნთქვა უძნელდებოდა. ფუნქციონირის შორეული სილუეტი მთლად წყავდა და ათასი მოგონებით ენას უბამდა.

როდის და როგორ,—ორთქლმავლის ქმნავე გამოება—რა; მოიხედა—ორთქლმავალი მოეხსნათ მატარებლიდან, და ვგონების ეს გრძელ ჯერი იდგა, როგორც მიტოვებული იმამ, რომელიც მიმტოვების მოლოდინში დგას გაუნძრევლად და თვინიერად.

ოთარს სჭირდება სულ რაღაც ერთი საათი, დმერთო ჩემო, მეტი არა, რომ მოწყდეს ადგილს და, როგორც ეს მას ჩვეოდა ფეხბურთში, როცა შუამარბი იყო, თავბრუდამხვევის სისწრაფით ვეჭუროს იქითკენ, თავისი სახლისაკენ. გლდანის ქუჩისადმი, „ღინამოს“ სტადიონიდან სულ რაღაც მეორე-მესამე შესახვევზე, თვალის შეავლის თავის ეზო-კარს, მეზობლებს, ვადაცების დედას, მამას, ზოლო იქვე, მოპირდაპირე ეზოს ჰიჰოკართან თუ იდგება „ის“—მზრებით მიყრდნობილი ჰიჰოკარს, ნიკაბზე მარჯვენა ხელამოღებული, დაფიქრებული, თვალმოკაბებით ცრემლებისაგან, როგორიც დასტოვა იმ დღეს, შინიდან გაპარვის ეამს, და როგორიც საშუალოდ ჩარჩა მესხიერებაში,—მაშინ... მაშინ... მაშინ რას უქვია განშორება, თუნდაც საშუალოდ, ოღონდ ახლა, ოღონდ ერთი წამით მაინც შეავლოს თვალი...

მაგრამ ეს დალოცვილი მატარებელი რომდენ ხანს იდგომება ამ სადგურზე? თუ ერთი საათი მაინც, მაშინ იგი არავის არ შეეკითხება, გაეცწრაფება პირდაპირ სახლისაკენ, მაგრამ თუ ახლავა, თუ რაღაც ათიოდე წუთში დიდიერება?

— ჩხეიქი!—მოსმა ნაცნობი ხმა, ჩანდა გოლოტენკოსი.

— ჩხე-იქი!—გამივირა რომდენიმე ხმამ, ერთად შერწყემული.

წამსაც არ გაუვლია, რომ მზედრული სალაპით ვამოეკიმა გოლოტენკოს:

— მატროსი ჩხეიძე, თქვენი გამოძახებით გოლოტენკომ ნაბიჯი გადადგა მისკენ, ხელი მხარზე დაკრა, თავისკენ მიიზიდა, თვალზეში ჩახედა, შემდეგ მარცხენა ხელი წელზე გამოსდო, გაიანაირა:

— ასე დავაღონა შენმა ქალაქმა?

გოლოტენკოს ყველაზე სააღერსო სიტყვების დროსაც შუბლი არ გაეხსნებოდა, მუდამ დამღურებული, თითქოს გაბრაზებული კაცის სახე ჰქონდა, შესაძლოა ყვრილობთან ღრმა ნაკრილობივი სტოვებდა მის მიმართ ასეთ შთაბეჭდილებას. ამ კაცის გული სხვა იყო, სახე—სხვა. „ეს ჩემი ოდესის სამახსოვრო დამადა“,— იტყოდა ხოლმე ოდესის გათავისუფლებისათვის მიღებული თავის უცნაურ კრილობაზე, მაგრამ ამასთან არა-სოლდს არ გაიღივებდა.

— ასე დავაღონა შენმა ქალაქმა?

— არ დამაღონა, ამხანაგო უფროსო ლეიტენანტო!— აშკარად იცრუა ოთარმა და შეეცადა მხიარული გამო-მეტყველება მიეღო.

— პირის თუ არ გამიტიტებ...—გამომტყველად ჩახედა გოლოტენკომ თვალგზში და ქული ოდნავ შეზღუბე ჩა-მოიფხატა,—მე თვით არ ვიცი დღომის დრო. შესაძლოა გადავსდეთ. კურსი ბაქოსკენ გვიყიარეს.—გოლოტენ-კომ საათზე დაიხედა და ჰკითხა:—შენსაზე რომელია?

— ცხრა და ოცი, ამხანაგო უფროსო ლეიტენანტო!

— ცხრა და ოცი!—დაფიქრებით გაიპოროა გოლო-ტენკომ,—ათზე რომ აქ იყო!

— არის, ათზე აქ იყო, ამხანაგო უფროსო ლეიტენ-ანტო!

3

ვაგზლის მოედანზე გამოუსული კი არა, გამოფრენი-ლი ოთარისათვის მანქანაც რომ შეეთავაზებინათ, შე-საძლოა არც დათანხმებოდა. ახლა სისწრაფეში ყველა-ზე მეტი იმედი საკუთარი მუხუბებისა ჰქონდა. ტრამევის ვერ ენდობოდა, იქნებ საღმე დამდგარიყო და ლოდი-ნით გული გაეწყალებინა.

სწრაფად გადაკვეთა ვაგზლის მოედანი მაზრისაკენ, გავიდა ორჯონიკიძის ქუჩაზე, აგერ, ტრამევის პარკის დასასრულში ნაცნობი დიუბების ბალი, სტალინი, ბრძოლის ქუჩა. ერთი ჩასახვევი, ორი... საათზე დაი-ხედა. შვიდი წუთი გასულიყო. ოცდაცამეტი წუთი კი-დედგ მის განკარგულებაშია. აი გლდანის ქუჩაც... ეზო. როგორი მოულოდნელი სიხარული დაატყდება—დღდას; მამა, ვიცი, ცრემლს ვერ შეიკავებს.

— დედა, დედი!

ამ ხმას შინიდან არავინ გამოხმაურებია. სამაგიეროდ ეზოში ეთილით გამოცვივდნენ მეზობლები. „ოთარ, ოთარიკო, მეზღვაური ოთარი!“—გაისმის აქეთ-იქიდან. ოთარმა არ იცის, ვის მიხედოს, რომელს ჩამოართვას ხელი, ვინ მოიკითხოს. ამით რა იციან, რომ დრო ასე ცოტა რჩება.

იგი ბევრს ხედავს შავებში, წვერომწვებულს, იპათ შორის, ვინც ახლა გარს ახვევია.

— გაზრდილბარ, დავაეკაცებულბარ. ოთარ!—მხრებ-ში ანჯღრევს მას ბიძია კოლაი, კარის მეზობელი, უნდა მხიარული სახე მიიღოს, მაგრამ მოშვებული ქალბარა წვერი, რომლიდანაც თვალბიდა უჩანს, ამხელს მის ღრმა მწყუხარებას...

ადამიანების უფრო მკაცრი ვიდრე დალონებული გამომეტყველებიდან ჩანს, რომ ამ პატარა ენოსთვისაც დაუდგია ომს თავისი სისხლიანი თათი.

— აღარ არის ჩვენი მიტუშა, ბრეტის გვირი. უწყება მოუვიდა ამ უბედურს,—ეუბნება დედა სონია და, ბიძია კოლაის მიჩერებულს, შავი თავსაფრის წვერი მიაქვს თვალთან.

ეს—მიტუშა ავალიანი დაღუპულა. მაგრამ დედა სო-ნია თავისაზე არათურს ამბობს, მასზე ოთარს სხვისგან ესმის:

— ჯერ კიდევ ამოტზე ვტიროდი, ხომ გახსოვს ამოტი, შილო...

როგორ არ ახსოვს, მხრებზე კი არ შესვდაღობა?

— ... რომ ახლა ამოვარზე უწყება მოვედა—გმირის სიკვდილით მოკვდა აქა და აქა... სადა, ქალო?

— კურსთან, კრანსია პოლიანაში.

შორიახლო განმარტობით იღვდა იმ ორი ძმის მამა-ბებიანი ამბარტუმი, თითქოს ელოდა თავის ჯერს, მისთვის ცალკე როდის მოიცილიდნენ... მას სხვებში გასარევი, მწუხარება როდი აწვეს გულზე. მოკაცული, მთლად მხოტეული იქნება იგი ოთარს.

მოზარდების გუნდის უცვლელი მეკარე გივი ვაშაიძე ინვალიდი დაბრუნებული და საღდაც ქარხანაში მუშაობდა. ალიონა, სანა, კოგო, აგრეთვე ბრილის ველზე დაკეზულან...

„ოდა, მე შინ ვმჯდარიყავი?“—გაუფლდა ოთარს ფეტირა და იმის წარმოდგენამაც კი გამოუტყეველი სირცხვილი ავარძობინა, რომ იგი თავის ჯერს დალოდებოდა, სანამ თვარამეტისა გახდებოდა. და ახლა თავის საქციელში ყველაზე უფრო ცხადად, ვიდრე ოდესმე, ხედავდა სასებით სწორ არჩევანს.

ახლა ისეთი ატმოსფერო შეიქმნა, ოთარისათვის უხერხულად კი იყო ეკითხა, სად არიან ჩემიანებიო. ეს კითხვა ხომ არ ჩაითვლებოდა სულსწრაფობად და ყოველივე იმის არაღაგდებდა, რასაც ისინედა და ხედავდა, ხოლო თავისიანები კი არ ჩანდნენ.

— ოჰ, რა ბედნიერი ხარ, ოლია, რა ბედნიერი,— ჩაილაპარაკა თავისთვის ერთმა,—რატომ ამ წუთში აქ არა ხარ!..

— სად არიან?—თხელა მომენტი და იკთხა ოთარმა.

— ქარხანაში, შვილო, დედაშენი, ქარხანაში, ორ ცვლად მუშაობს. მამაშენი გზახეა,—უპასუხა რამდენიმე ხმამ.

— მამა გზახეა!—ჩაილაპარაკა ოთარმა მძიმედ და დამარცვლით.—მეც გზახე ვარ, მეზობლებო, გადაციეთ, რომ შემოვიტრინე, რომ კარგად ვარ, რომ ჩემზე არ იდარდონ!..

— ოი, ოთარი ჩამოსულა... ოთარი!..

ეს ხმა არ გავდა არც ერთისას. იგი ლიას ხმა იყო, ისევე ისეთი უჭრილა, სათნო, გულში ჩამწედილი, როგორც სკოლის მერხიდან ახსოვდა ოთარს.

— აჰ, შენც აქ, ლია?

— გარდობილხარ, მეცვლილხარ, ოთარი!..

ეს ისე შექანიჭურად იყო ნათქვამი, თორემ ლიას თვალში ახლაც ისეთივე იყო ოთარი, როგორც გაცილებდის დღეს—თითქმის ბიჭუნა, რომელსაც შეიძლება დაუფარავად მოეფერო, ოღონდ ეს მეზღვაურის ახალთ-ახალი ფორმა, მკერდგანთიერს და მხარბეკიანს რომ აჩენდა. ცოტათი კი უცვლიდა იქნა.

არც ოთარს შეუშინებია რაიმე ცვლილება ლიაში, ოღონდ შავი, გრუხა თმა თითქმის ისეთი ხუტუქი აღარ ჰქონდა, როგორც მაშინ,—უფრო სწორად და ტალღე-

ბად გადავევარცხნა; უკან, ნაწნავზე ბანტი არ ეკეთა; სახე უფრო მზემოკიდებული, ოდნავ გამბღარო, თვალები ისევე ისეთი მენტველი, თუქუნა, წყლიანი... კაბაც კი იგივე უცვა—ცისფერი შტაპელი-სა, ლურჯი, მრგვალი წინწყლბით... და მეტი ყავისფერი ჩუსტები.

— ისე, რაა...—გაურკვეველად უპასუხა ოთარმა გაზრდასა და დაღვაჯაკებაზე,—როგორ არის ჩვენი მეცხრე კლასი? როგორ არიან მასწავლებლები?

— სწუხან, ოთარ, შენზე, უფრო...—ლიამ ახლა თავი დახარა, მკერდზე გაღმომგებულ ცალ ნაწნავს დაუწყო წიწხა და შორცხვილად ჩაილაპარაკა,—ამაჟობენ შენით. დღეს გამოვართვი შენი გამოგზავნილი სურათი, მატროსის ფორმაში... გიხდება, იცი, ფორმა, გავაქაცებს. ის სურათი ჩვენ გახეთში ჩავაკართი, ხომ გახსოვს, მოსწავლის ხმაში... წერილი შენზე მე დამავალეს... მაწითლებს, იცი, ისეთი სიყვარულით გავქვს დაწერილი ხომარ... ხომ იცი, რა ხალხია! ბერტა, მით უფრო...

სათის ისრები კი მიისწრაფიან თისაყენ, უღმობლად ჩქარა მიისწრაფიან.

— ცაიტნოტში ვვარდები, ლია. მატარებლიდან ვარ. უფთებლი დამჩნა.

— როგორ, ოთარ, რა რჩები, ოთარი?

— არა, ლია, გზახე ვარ, შორი გზახე, ჯერ ბაქოსკენ, მერე ვინ იცის!..

— გზახე?—დაფიქრდა ლია, თითქოს ვადაწყვეტილება რამ უნდა მიიღოსო.

დაემშვიდობა ოთარი მეზობლებს. გავიდა ეზოდან. პირველ ლია ვაპყვა. ბრძოლის ქუჩაზე, გზახვარედინზე შედგნენ ისინი წაშით.

— ლია, ნახვამდის!

ოთარმა ხელი გაუწოდა, ლიამ არა.

— არა, ოთარ, ჩვენ ვაგზალზე შევხვდებით!

ოთარს არ შეძლო ეს სიტყვები გაეგო, იგი ლიას დაბნეულობას მიაწერა, მას ჩამოსართმევად გაწვდილი ხელი არ დაუშვია. ლიამ ეს ხელი, კაბუკური, მზემოკიდებული და ძლიერი, როგორც მის ახლა მოეჩვენა, პირველად ასწია და ნახად მიიტანა ლოყსთან, თვალთვალში გაუყარა:

— თავს მოუარე, ოთარი!

— ოი, ოთარი ჩამოსულა... ოთარი..

ოთარი გავიდა ეზოდან. პირველი ლია გაკვეა.

ამ სიტყვებით გაიყარა მათი გზა—ერთი ვაგზისაკენ მიისწრაფოდა, მეორე—ქარხანაში, იმის დღისაკენ, ვინც სიცოცხლის საუნჯედ დედასა.

კვლავ თუ შეიყრება მათი გზა ვაგზალზე, თუ დააცლის მატარებელი მათ ამ ბედნიერებას?

მაგრამ არ მინდა, ჭკიბიველო, ამაოდ გავლდინო: როდესაც ორნი—ერთი ხანშიშესული, მეორე სრულად ახალგაზრდა, ყმაწვილი ქალი—დაცემდნენ შიქანცულნი, ბაქანზე გამოვიარდნენ, შორეულ ჰორიზონტზე მოჩანდა სწრაფად მიმავალი მატარებლის ოდნებ მუქი სილუეტი.

ორივეს გულს თითქოს რაღაც უხილავი თოკი ჩასკიდებოდა, რომლის ერთ ბოლოს მძლავრად ეწყოდა იმ მატარებლის შორეული სილუეტი.

4.

— ნახე? ხომ ყოჩაღად არიან?—ჰკითხა გოლოტენკომ ოთარს, როცა დაძრული ვაგონის კიბეზე შებობღებული ბიჭი აზნაზაგებმა ბაქანზე აიყვანეს,—ვიფიქრე, მიტეხა პირო-მეთქი, თუმცა არ მოველოდი კი შენგან...

— ვეღარ,—უპასუხა აქოზინებულმა ოთარმა პირველ შეკითხვაზე, თითქოს მიმდევრო სიტყვები არც გაუგონიაო,—მამა გზაზე ყოფილა, ორთქლმავლის მეგამქანია, დედას ცვლა გააღუბამს, ქარხანაშია, შედღუნქტში. ბედი არ მქონია...

გაქანებული მატარებლის სარკმლიდან ფუნქიკულორი—თბილისის ეს ნიშანსვეტი—ნელ-ნელა იხვევდა მკრთალ ბურუსში, სულ უფრო და უფრო ეფარებოდა თვალს; და უკან რბებოდა მშობლიური ქალაქი.

ვაგონის კუთხეში ვილაპნე ვარმონი გაქანმა. დაიარხა ნაცნობი, დამაფიქრელი მელოდია და მას სტიქიურად აჰყვა საყვარელი მეზღვაურული: „პროშაი, ლუბიმი გოროდ, უზოდემ ზაეტრა ვ მორგ“...

რა ემშველებოდათ ადამიანებს, მძივებ ვან. ცილირდნ ვაშორრთვის უნარი რომ არა ჰქონდეთ! ოთარი ახლა განახლებული ვანწყობილებით ჩაერთო მგზავრულ ცხოვრებაში, და ამ მზამწყუბილ სიმღერაში მოისმოდა მისი ოდნებ დამოხებული, კაბუქური ხმაყ:— „მშვიდობით, საყვარელო ქალაქო!...“

იმ ღამეს დიდხანს იღვავ მატარებელი რომელიდაც პატარა საღვურზე. დროდადრო ჩაიშურდ ულ ებდნ ეშლონები და ღია სარკმელში ტოვებდნენ ბორბლების მონოტონური ტუქტუქის ხმას. სამგზავრო მატარებლისათვის ყველაზე ნაკლებად ეცალა აქ რკინიგზას მას ყველასათვის უნდა დაეთოლა და ეტია გზა.

მეორე დღე მშველი სიციბო შემოიღვა. გულისგამწყალბელი უდგვილო და უდროო ვაგრებებით, ხოლო როცა გზას დაუთმობდნენ, თავაწყვეტილი ქროლით, გაგორც იყო, მატარებელი მიუახლოვდა ბლაჯარას და გაჩერდა შორიახლო, ეტყობოდა, აქაც უდავგვილოდ.

მოწყურებული, წყალს დანატრებული მეზღვაურები, სიციბო ვათანგულები, ჯგუფ-ჯგუფად ეწებობდნენ ვაგონიდან კიბეზე თითქმის ფეხის დაუყარებლად და ვარბობდნენ ოჩანისაკენ, რომლის ვასწვრივაც ორთქლმავალი დამდგარიყო. მას უკვე აელო წყლის მარაგი და ახლა უზარმაზარი ოჩანის დიდი ძაბრიდან, ლიანდაგებს შორის, ქვაფენილზე, დვართაქვითი ტლაშუნოდა ეს-ეს არის შეკავებული წყალი.

ოთარი წელზევით ტიტველი მიიჭრა ოჩანთან, მოხრახნა საეკეტი, დაიხარა და მოემზადა მოხერხებულად შედგომოდა წყალს.

მან იგრძნო, რომ ზურგზე ვილაციის დიდი, ცხელი, ოფლიანი ხელი ედო, მაგრამ ყურადღება არ მოუქცევია—განა ცოტანი არიან მეზღვაურები, მისი აზნაზაგები, რომლებსაც ასევე მოხერხებულად სურთ შეუდგნენ ცივ წყალს; და ელოდებიან რიგს?

— რა, ბიძაჩემო, წყალი ხომ არ გენანება მეზღვაურისათვის?—შესძახა უცნობს ოჩანთან ეს-ეს არის მოახლოებულმა გოლოტენკომ და კიტელი შეისხნა, თვითონაც მოემზადა ოჩანქვეშ შესაღვამად.

კაცი, რომელიც ოთარის ზურგს უკან იდგა, რკინიგ-
ბელის ფორთოში, საშუალო ტანისა, ჯემუბი—შეგვერდმა-
ნი ბუნებით თუ ორთქლმავლის მურისა და მახუთისაგან
გაწვენილი—არც გამოხმაურებია ვოლოტენკოს, იდგა
მოთმინებით, ერთნაირ მდგომარეობაში.

— რა, წუნანდელივით ვიდვ დიდხანს ვიდგომებით?—
ჰკითხა უტინოს ახლა მეორემ, რომელსაც მზისაგან ერთ-
კეტი ტუჯი ასპრობოდა და ფენა-ფენად ეყიდა აქა-იქ.

— უპ, შენი სულისა! როგორ გეგვრ...—სიტყვა არ
დაემთავრებია ონკანიდან გამოშლ ოთარს, როცა გა-
მართა და პირდაპირ შეეჩხა იმ უტინოს.

— დემართო, ჩემო!.. მამა, შენა?!

დღახ, ეს იყო ოთარის მამა, ასლან ჩხეიძე, იმ ორთ-
ქლმავლის მემანქანე, რომელსაც თბილისიდან მოჰყავდა
მატარებელი.

არც მამას, რომ მოჰყავდა შვილი, არც შვილს, რომ
მოჰყავდა მამას, არც ამ განცვიფრებულ მეზღუდურებს—
ოთარის ამხანაგებს, ამის შესახებ არ შეეძლოთ რაიმე
ცოდნობები.

და აი, ავეტ, საღდაც ბაქოს მისადგომებთან შეგ-
დნენ ისინი ერთმანეთს—ერთი მხიარული, ცაზე ვარს-
კვლავებს რომ ებოტინებოდა, მეორე დინჯი, დაფიქრე-
ბული, არ იცოდა სიხარულისაგან თუ მწუხარებისაგან—
თავგზაბანუელი.

— საით ავეტ, ოთარ, საით არის, ბიუო, შენი გზა?!—
ჰკითხა მამამ.

— ავეტ, მამა, კასპიის ფლოტილიაში ვარ გამწესე-
ბული...—იქრუ ოთარმა, —ნუ, ნუ, მამაჩემო! აი ის ჩე-
მი მეითურია, გოლოტენკო გვარად, გახლიდა რომ არის...
არ შეგაძნისონ, შე კაცო, ვითომდა არასოდეს თოფი
არ აფეწოს! სირცხვილია, მამა, შენ გენაცვალე!..

ბარემ არც ასლანს უნდოდა, ამიტომ ნებით თუ უნებ-
მივით იძინებოდა, ოთარის ისე ანჯღრევდა და მაგ-
რად იხუტებდა მკერდში, ისე ეალურსებოდა, თითქოს
შეგბდა უნდა მისიო, მაგრამ ცრემლი კი მაინც სდიოდა
და სდიოდა თვალთაგან.

— კასპიის ფლოტილია, მამა, შენ გენაცვალე! ა,
ავეტ, გინდ სახლში გეჯდ, ავეტ, კასპიის ფლოტილია!
ასლანი იციანოდა და თვალღვს იწმენდა, იციანოდა,
რომ ბავშვი არ დაელონებინა.

— აბა, ცვლაზე იყო დღდაშენი, ოთარ? ვერ ნახე?
ასეა, ერთი ექთანი გადღის ამოღენა ქარხანა! ვინც

თითის შეგვევა ისწავლა, ფრონტზე მიიქაჩება, ან პოს-
პიტალში.

როდესაც ოთარის ვაგონი ახსნეს, ასლანს რაღაც
ელდამ დუარა მთელ ტანში, ხოლო როცა იგი ეშე-
ლონს მიაბეს, და ეშელონმა კურსი იილო იქითკენ, რომ
მას „კასპიის ფლოტილის“ სენცი არ უდლიოდა, ასლანი
ერთბაზად ვარდაქენა.

— რა იყო, ასლან, რამ დაგაფიქრა, ეინაღმ ორთ-
ქლმავლის ბორბლებმა ჩავთირის, შე კიი კაცო!—მხარ-
ზე ხელი დაჰკრა და შეანჯღრია ასლანი მისმა თანაშემ-
წემ, შუახნის კაცმა, ყოველთვის სხვის გამხნეებას
ჩეულობა.

— არაფერმა, ჩემო შპკრო!—გამოერკვა ბურანიდან
ასლანი,—სანამ ჩემთან იყო, ვზრუნავდი, ვერ დავშალავ,
წასვლა არ გეტუფნოდა, პატარაა. ახლა, რაკი ამ ძნელ
გზას გაუღებ? ლაჩარი თუ იქნა, მომიკვდეს გმირს კი—
ჩემი სიცოცხლე შეეწიროს!

5.

ბრუნდებოდა ვაგზლიდან ოლია მოთენთილი, დალო-
ნებული არა უფრო იმიტომ, რომ ოთარი წავიდა,—წა-
ვიდა იგი სამშობლოს წინაშე ვალის მოსახდელად და ეს
დღეს ეამაყებოდა,—არამედ იმიტომ, რომ ვერ შეხვდა
წასვლის წინ, ვერ ჩაიკრა გულში, დედლის სითბოთი
ვერ დაულოცა გზა შორის მიმავალ თავის ერთას.

როცა დედა ამ ფიქრებში იყო, ლია თავისს მისცე-
ბიდა, თავის თავს საყუთარი გულის სასწავტორს წინა-
შე აყენებდა: „შემეძლო თუ არა შემიტყობინა ადღდე-
ბული მდინარის დინება, წაფარებოდი მას? კი, წაფდე-
არე, მაგრამ მან მძლავრად გადადგინა და ახლა ქვიშაზე
დარჩენილა ვეფარ, რომელსაც მხოლოდ ისღა ძალე
მიმს, გულის ერთოვლით ვადღენო თვალი მის მშვიდო-
ბიან დინებას...“

ეს მდინარე, სტიქიად წამოსული, ოთარი იყო თავი-
სი განწყობილებით, გადაწყვეტილებით, მისწრაფებით.
სათავეს ეს მდინარე ომის დასაწყისში იღებდა. და ლია
ყველაზე უფრო, ვიდრე სხვა ვინმე, ხედავდა როგორ
სწრაფად დიდდებოდა ის, გადმოდიოდა კალაპოტს და
სტიქიად იქცეოდა. ოთარი თანდათან, ძნელი საცნობი
ხტეობად ელსათვის. ბუნებით გულმზიარული, დაუდგ-
რომელი, მუდამ მოძრავი, ზოგჯერ ცქცქად ანცი, ახ-
ლა დინდებოდა, გულთახრობილი და დაფიქრებული
ხტებოდა. ახლა უკვე არც სპეგებისთვის იყო შეუშენე-

ლი, ოთარი იგი ბავშვო-
ბიდან პირდაპირ „დი-
ლობაში“ აყუთებდა
„ნახტომა“, გვერდს უვ-
ლიდა რა სიკვებუქს.
ოთარში მომხდარი ეს
ცვლილება კარგად გა-
მოხატა ერთმა თანა-
ლსელმა გოგონამ. მას

უცნაური სახელი ერქვა—ბერტა. ლაბარაკი უცნაური იცოდა, უყვირდა, საიდან მოჰქონდა ასეთი სიტყვები. კორდლიანი სახე ჰქონდა, მაგრამ როგორღაც უხდებოდა ეს. ცოტას მოიჭორიანებებდა, მაგრამ ბორბტი არ იყო.

— მეზობლობასა და თანაკლასელობაზე მეტია, შენი ჰერბიზე, ლიასა და ოთარის მეგობრობა!—გადაუჭრა მან ერთხელ ამხანაგ გოგონას ერთად მომავალი რომ ნახა ისინი.

— რას არ იტყვი!—მოუწვა ენა გოგონამ ბერტას,— ერთად არ დახადებულან, თორემ საბავშვო ბაღიდან ერთად იზრდებოდანი..

მეზობელი სკოლის შენობა, ბრძოლის ქუჩაზე, ჰოსპიტალს ევაკა. ამ მოსპიტალში შეფოხა ჰქონდა აღებულ იოთარის სკოლას. ხვალ, კვირას, მეცხრე კლასს უწევდა მორიგეობა საშუალო მოსპიტალში. უკვე ნაყოლი იყო დაჭრილებისათვის წიგნები, ჟურნალები. გოგონებს საღამოს უნდა გამოეცხობოთ ტკიპილულნი, ხოლო ცოტა უფრო ადრე, ბაზრის დახურვის წინ, როცა გლეხებს ეჩქარებთ, იადად უნდა ეყიდათ ხილი. შეგროვილი ფული ლიას ებარა. ვაკეთილებს შემდეგ სკოლაში რჩებოდა სიმებიანი ორკესტრი გენერალური რეპეტიციისათვის. მაგრამ იყო გუნდი, თერთმეტი კაცისაგან შემდგარი, რომელსაც ყველაზე მეტი საზრუნავი ჰქონდა გაჩენილი იყო ფეხბურთის გუნდი, რომელშიც ოთარი შეუცვლელ შემაზრად ითვლებოდა. მომავალ კვირას იგი უზომელი სკოლის გუნდს უნდა შეჯიბრებოდა. გადაწყვეტი ვაჩივრე ამ საღამოს უნდა ჰქონოდათ, რადგან დინამოელი ტელისათვის ნათხოვნი იყო—დასწრებოდა, სხვა დროს კი ვერ მოიცილდა.

— აბა, ოთარი, ხომ იცო, ექვსსაათზე, მუშტადის ბლოში..

ეს ისე, უბრალოდ შეახსენა გუნდის კაპიტანმა გიგამ, — მუდამ ისე მოლაბარაკემ, გეგონებოდა, ნარბენიაო, — თორემ დაარჩებდნენტი ცი იყო.

— ვერა, გიგა, ვერ გამოვალ! — მოუჭრა მტკიცედ ოთარმა. გიგას თითქოს სთვი წყალი გადაესხა.

— ხუმრობ? საქმეს ში?

— ვერა, ვერ გამოვალ. — გიმეორა ოთარმა. — გვეყავს, ხომ ავერ ვახტანგი.

— მიზეზი?

— დრო არა აქვს, ექსტრადედ აბარებს გამოცდებს დიდობაზე! — თავი ამოჰყო სიდანლაკ ბერტამ, მიუგლო მათ ეს სიტყვები და გაჰჭრა.

გიგა ამ სიტყვებს ვერც გაიგებდა, ლიამ იცოდა ამ სიტყვების აზრი.

საქმე ის იყო, რომ სწორედ წინა წუთებში მოუტანა ლიამ ოთარს ისეთი ამბავი, რაც გუნებსა უშხამავდა ოთარს: აქეთ რომ მოედოდი, შენს ენოში ფოსტალიონი შედიოდაო.

შინ ოთარს უსიამოვნება ელოდა. მას რატომღაც ეგონა, რომ პასუხს კვირას მიიღებდა, როცა მამა გზაზე იქნებოდა, დედა ქარხანაში, მო-

რიგედ, და ამ პასუხს ვერაფერ გაიგებდა. ეს ფოსტალიონი კი რაღა მაშინ მოჩანალებულა, როცა ორეფენი არის, მე კი არა! — ფიქრობდა ბოლნისი ოთარე, ეგეშთა თავისი მისამართი — ფოსტა, მრეკიხანაშედეო, ვათუ საქმე გაფუჭდებოდა, ფიქრონათ — აქ რაღაც საეჭუამზავიო და პასუხზე არ ელოდებიანო.

ოთარში რომ შეიხედა, თვალი აუჭრელდა. მაგიდას უჯდა დედა, ხელდნოთ თავი ჩაერგო, მისი დიდი, მსუქანი მხრები დროდლორო თაროდა. მას ქალბები ეხვიენენ. არაფერს არ ამბობდნენ, დღემუბუნლი იყვნენ. „წუთუ ჩემს გამოა ეს ამბავი?“ — გაუფლვა ოთარს. კითხვაც ვერ გახედა. ახლა შენიშნა, რომ საწერ მაგიდასთან განმარტობით იჯდა მამა. თვალით ერთ წერტილს მისწერებოდა, წინ ორი კონვერტი ელო, გახსნილი. მარჯვენა ხელის თითებს მონაცვლეობით უტაცუნებდა მაგიდის ძვიდეს. ოთარმა იცოდა მამის ეს მანერა — იგი ასეთ დროს ალღელებული იყო.

ღედს უწყება მოსვლია. ძმა დალუბია ფრონტე, ბრიანსკთან.

ოთარს ხმა არ ამოუღია. თვალზე ცრემლი არ მოსდგომა. ეს უფრო სამიმო იყო, მწუხარება გამოურყავი რჩებოდა.

მეზობლები ნელ-ნელა გაიკრიფნენ, დაუთმეს ოჯახს, დარჩენილიყო მერთო თავის მწუხარებისთან. ასეთი რამ ამ ეზოში უკვე ბევრმა გამოცადა.

როგორი სამიმოც უნდა იყოს ამის თქმა, მინც ოთარის შეკუმშული გულს რომელიღაც კუნჭულში მცირედ შევების ნაწერწალი კბოთოდა — დედისათვის მას არ მიუყვებია ეს ცრემლი.

რასაც ელოდა, ის არ ყოფილა!

იგი მისუჯდა გვერდით ხელგანში თავგარულ მოკვითინე დედას. თმაზე ნაზად გადაუსვა ხელი.

— და ახლა ესეც! ღმერთო ჩემო! — ასწია ახლა დედამ თავი, გაშალა ხელები, ჩაიკრა გულში დედისერთა. ეხვევა, ეალერსება, ჰკოცნის შუბლზე. — რას მივთვებს, რას!..

მამა შეიშმუნა. თავის მავნით მიუბრუნდა, ის პატარა ქალბები აიღო, მანქანით ნაბეჭი.

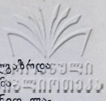
— მიაა, — დაიწყო მან თავისიკებურად და, თითქოს თავისთვის, შეუდგა კითხვას, ხმადალბა, დამარცვლილი, რომ იტყვიან, ხაჯას-მით: — თბილისი, გლდანის ქუჩა 20. ამხანაგ... ჰმ, ამხანაგ, — ირონიით გაიმეორა მამამ, — ჩხებეს, ოთარ ასლანის ძეს!..

— ოთარს გააყრეოლა.

— გაცნობებთ, რომ, — განავარძობდა კითხვას მამა, — გიგის სატანკო სკოლაში ამჟამად მიღება არ არის... ა? არ იშლი შენსას? — მიუბრუნდა ახლა იგი ოთარს, —

შენი დრო რომ იყოს, შემტკცხეობდა კიდეც, ზინ მუღარიყავი, მაგრამ პატარა ხარ, ბიჭო, პატარა... რამდენინსა გვეყვს, ოლია, ახლა ეს ბავშვი?

— თქვენსების, დედა ენაცვალოს!..
ოთარის ჩანაფიქრი ახლა უკვე გამხეილი იყო.

ერთხელ იგი, თანაკლასელ თენგიზ გოლაშვილთან ერთად კომკავშირის სტალინის რაიკომიდან, სადაც ისინი იყო მიმავს კომკავშირული ბილეთები, სამხედრო კომისარიატში გეშურა. კომისარი იყო საბჭოთა კავშირის გმირი გახოიკე, ჰრილობის შემდეგ ფრონტიდან დაბრუნებული.

შეაღებენ კაბინეტის კარს, კომისართან ვინეა, ვერ ბედდვენ შესვლას. ერთხელ კიდეც სკადეს კარის შუღება, ახლა თვით კომისარი შეეფეთა მიულოდნელად, გამოდლოდა ოთახიდან. ათავლიერ-ჩათავლიერა ისინი, კითხვა:

— თქვენ რა გინდათ!
ა, მობე ახლა და ასე ხელდახელ უამბე ამ კაცს ამხელა ამბავი. ისიც ცალი ყურით როცა გისმენს.

— ჩვენ...—დაიწყო თენგიზმა და ოთარის გადახელდა, თითოს უნდა შემოღვეულ გამხედლობის დაესტისოსო. ეს კომისარი კი აბლენ ხანს როდი იცდის, გადადგა კიდეც ნაბიჯი.

— ჰო, რა ჩვენ!..—აუწია ხმას კომისარმა.
— ფრონტზე გვინდა წავიდეთ!—ერთხმად უპასუხეს ბიჭუნებმა და იგრანეს, რომ მძიმე ტვირთი მოიხსნეს.

— ამათ დამიხედე!—მიუბრუნდა კომისარი თანმხლებ ოფიცერს და შეჩრდა, — წადით სახლებში, რძე სვით!—და გაუღდა თავის უხს.

ახლა ბიჭუნები წინ გადადგობნენ.

— აი, ჩვენ კომკავშირელები ვართ!

— წადით, რომ ვთხარით!—დაუტატანა კომისარმა და ჩქარა ნაბიჯით გეშურა ეხოსაკენ.

კარგე ხანს ხმა არ ამოუღლიათ. როცა ქუჩაში გამოვიდნენ, პირველად თენგიზმა დაარკია მუდროგება:

— გინახავს აქამდე გმირის ვარსკვლავი?

— ოთარმა არაფერი არ უხასუხა—ჟასე პატარაა და რამოდენა ამბავს კი გამობრავს!—გაუღოდა მას.

მთელი ეს ამბავი და კიდეც სხვაც ოთარის ცილობიდან—მოხვედრილიყო ფრონტზე, იცოდა ლამა.

— ოთარ, დღეები, მოგე შენი დრო, ვინ გინდა გავკვიროს!—უთხრა ლიამ, როცა უკანასკნელად ოთარმა კიდეც ერთი საიღუმლოგება გაანდო და ფიცე ჩამოართვა არ გაემიოლა.

— არც ეს გინდა უთხრა დღეს? მეც უნდა ჩამადენინო დანაშაულში..

— ოჰო-ჰო, რა გრომოვა იქნებოდი ახალგაზრდა გვარლიანი?!—არ დაამთავრებინა სიტყვა ოთარმა ლამ იწყინა ეს დაცინება, თანაც ასეთი ტონით ლაპარაკს არ მოელოდა ოთარისაგან.

— მაგას რად ამბობ? მე იმას გეუბნებები, რომ დაუცადო ასაკს!
მაგრამ ასეთი ჰკუვის დარიგება უკვე გვიან იყო, არც გასჭრდა.

იმ ორმოც ახალგაზრდას ზორის, რონელიც თბილისის კომკავშირმა სამხედრო-სახლგო სკოლაში გასატყზენად შეარჩია, იყო ოთარი, ყველაზე უმცროსი იმ ორმოცთაგან. ისინი ამაღამ მიემგზავრებოდნენ მატარებლით. თბილისთან გამოთხოვებისათვის შესაკარებ პუნქტად დანიშნული იყო ფუნიკულორი.

სადამოედგობდა, როცა ოთარი ლიის დაენწვიდობა. ლია თავის ჰეპართან იღვა, მარცხენა მხარით კარის ძვირის მიხერნობოდა, ნიკაპქვე მარჯვენა სული ანოელეო, ოდნე თავდახრილი იღვა და იღმეზბოდა, ნეცრამ თვლები დანაშული ჰქონდა და ასე ნზერით მიაცილებდა შეგობარ გზბუკს შეუცნობელ გზაზე. მას ეცისრა უცნაური როლი: თავი ისე სქეროდა, ვითომ არაფერი იცოდა. აი, მოვა დედა ხვალ დილით ჰარხნიდან, ლამის ცველივს; დაბრუნდება გზიდან მამაც. შეილი კი ზინ არ დახედებთა!..

* * *

„საკეარელო მშობლებო! მამატრეთ. არ წეგმელო სხვანარად. თქვენ, სულერთია, არ განიშვებდით. ძებნას ნუ დაბიწყებთ. კიდეც რომ მოწნახთი, არც არავინ დამაბრუნებს. გაივლის მცირე ხანი და ყველაფერს წეგატყობინებთ...“

როდესაც მოვრე დილას შინ დაბრუნებული მშობლები ცახხახით, თრთოლვით კითხულობდნენ ამ ბარათს, ოთარის კლასში სამარისებურ სიჩუმეში გაისმა:

— ჩხიციძე!

ეს—გეოგრაფიის მასწავლებელი იძახებდა ჟურნალიდან. ჟურნალში ოთარი აღმოებრით ბოლოში ეწერა და ამიტომაც გვარი „ჩხიციძე“ ქეთო მასწავლებელმა უკვე სკამიდან წამომდგარმა ამოიძახა.

— არ არის ჩხიციძე?!—თვალთ მოავლო მან კლასს. პასუხი არ იყო.—მე კი დღეს გამომიხებნას ვუპირებდი. მამ, დღეიწყით,—მიიბრუნა მან თავი კედლისკენ, რომელზეც დანდისი რუკა იყო გაკრული.—გაკვეთილად გვაქვს—ბალკანეთის ნახევარკუნძული, დუნაის სახელმწიფოები,—მასწავლებელმა რუკა შემოიხაზა ჯობით.—ვის სურს?

(ბ ა ბ რ კ ძ ე მ ლ მ ბ ზ შ მ ი მ დ მ რ შ ი)

ყნგროდის პრობლემები

სწრაფად აღმოჩნდა, რომ საქართველოში არსებობდა მთელი რიგი დარღვევები, რომლებიც საჭიროებდა მთლიანად განსწავლას. მათგან უმთავრესი იყო: 1. საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ ბრძოლა დასრულდა...

ფოტო № 1

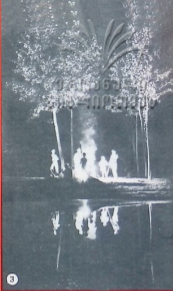
გაყვანილი ბავშვები ხშირად დატოვდნენ ცივ ღამეებში, რადგან მშრომლები არ იყვნენ დაინტერესებულნი მათი მოვლაში...

ფოტო № 4

ეს ბავშვები ცდილობდნენ დაეხმარებინათ მშრომლებს, რომლებიც იყვნენ დაღლილები და უძუნავი...

ფოტო № 3

3

7782

ფოტო № 3330
2. ენკელისა და
მ. თურქანისა

მშრომლები კარგად იყვნენ დასწავლნი, მაგრამ მათ არ იყვნენ საჭიროები მათი მოვლა და დახმარება. მათ უნდოდათ, რომ მათი შრომა შედეგს გამოეყვანა...

წინააღმდეგობა და მშრომლების მიმართ მათი უფრო მეტი დახმარება...

ფოტო № 6

2

მთლიანად დატოვებული ბავშვები, რომლებიც არ იყვნენ დაინტერესებულნი მათი მოვლაში...

ფოტო № 5

7

მ. თურქანისა და ენკელისა... მათი შრომა შედეგს გამოეყვანა...

ფოტო № 2

მშრომლები კარგად იყვნენ დასწავლნი, მაგრამ მათ არ იყვნენ საჭიროები მათი მოვლა და დახმარება...

ფოტო № 1

8

მაიაკოვსკი და პიონერები

დიდი საბჭოთა პოეტი ვლადიმერ მაიაკოვსკი გულწრფელად შეპყრობადა პიონერების, ოქტომბრელებისა და ყოფილი მეღვარი, მოწინავე ბავშვის კარგ ყოფაქცევას, სინამაყეს, გამშრებლობას და პატრიოტიკულ საქციელს.

პოეტი აგრეთვე გულდასმით ადევნებდა თვალსუფრს კამპიტალისტურ ქვეყნებში მცხოვრები ბავშვების უტანელ მღვდლობობას. ერთხელ ჩეხოსლოვაკიაში მაიაკოვსკი შეხვდა ჩემ პიონერებს და მეგობრულად ესაუბრა მათ. მაშინ ჩეხოსლოვაკია კამპიტალისტური სახელმწიფო იყო, დღეს იგი თავისუფალი, სახალხო-დემოკრატიული რესპუბლიკაა, რომლის მშრომლები სოციალიზმს ამყენებენ.

თავის მოთხრობაში: „ჩემი პიონერი“ ვლადიმერ მაიაკოვსკი გვიამბობს პიონერთა მუშაობის შესახებ იმდროინდელ ჩეხოსლოვაკიაში.

აი, პოეტი პრაღაშია. საღამოთი იგი სახალხო სახლში გამოვიდა. აკეთიხულობ ლექსებს და თანაც დარბაზს

ბაზს ვთვალთქრებ, — მოგვითხრობს მაიაკოვსკი, — ბავშვებს ვხედავ, მაგრამ პიონერები არსად ჩანან. არცერთი წითელი ყელსახვევი არა ჩანს. ლექციის შემდეგ ჩემთან ერთი ამხანაგი მოვიდა. თან ორი ბიჭუნა მოჰყვა. გახარებულმა ვკითხე ამხანაგს:

- შენი პიონერები სადღა არიან?
- ორმა ბიჭუნამ ერთად მიპასუხა:
- ჩვენა ვართ პიონერები...
- მაშ, თქვენი ყელსახვევები სად არის?

ერთმა მათგანმა ჯიბეში ხელი ჩაიყო და დაქუქვილი წითელი ყელსახვევი ამოიღო.

— აი, ყელსახვევი. მას მხოლოდ შინ ვიკეთებთ. გარეთ რომ გამოვდივართ, ჯიბეში ვინახავთ, რადგან პოლიციელები გვართმევენ. ჩვენცა და ყელსახვევებსაც ბევრი გაკითხვის გადატანა გვიხდება... ერთხელ მე და ჩემი ძმა მუშათა თეატრში წვედიით. სექტაკლის შემდეგ მოვედივართ, მე ყელსახვევი მიკეთია, ძმას კი ლურჯი ხალათი აცვია. უცბად, საიდანაც პოლიციელი დაგვაღდა თავს. უბანში წამობრძანდითო,

— გვეუბნება. წვედიით. იქ ვილიც დიდულვაშებიანი გვეკითხება; რა ხალხი ხართ და ეს რა ფორმა გაქვთო? ჩვენ მას ვუპასუხებთ: — ჩვენ კომუნისტები ვართ... — დიდულვაშებიანი განრისხდა და გვეუბნება: — გაიხალღეთ ფორმათო. გვეინდოდა წინააღმდეგობა გაგვეწია, მაგრამ სპივი დაგვესხა თავს და არ მოგვიშვია. როგორ გაუსხლტები ხელითხება. ერთმა ყელსახვევი ამხსნა, ორმა კი ძმას ხალათი გააძორო. ასე დაბრუნდით შინ. მე კიდევ რა მიშავდა, ჩემმა ძმამ კი უხალათოდ ქალაქის დიდი მანძილი გამოიარებინა.

- აი რა უშავს რა, — გვეუბნები მათ,
- მოსკოვში ჩამოდიოთ, იქ შეგძლიათ იმდენი იაროთ, რამდენიც მოგესურებათ.

ბავშვებმა კი სამართლიანად მიპასუხეს:

— მოსკოვის ამბავი კარგად ვიციოთ, მაგრამ ჩვენ პრაღაშიც მივიღო. წიფე მოსკოვერთა თვისუფლებას.

ვლადიმერ მაიაკოვსკის ქვედრით მეგობრული ურთიერთობა უკონდა ჩვენს პიონერებთან. ახლახან ვახტ „პიონერსკაია პრაღაში“ გამოქვეყნდა მოსკოვის პირველი პიონერული რაზმების ერთ-ერთი პიონერის მოგონება, სადაც ნათქვამია, რომ მათ, პირველმა პიონერებმა, გადაწყვიტეს მაიაკოვსკის დამეგობრებოდნენ. ვლადიმერ ვლადიმერის ძეს მათ ბარათიც გაუგზავნეს, სადაც პოეტს მეგობრობაზე თანხმობას სთხოვდნენ. პიონერებმა პასუხი მალე მიიღეს, აღონდ მოულოდნელ ფორმაში. „ამასოსავს, — ნათქვამია მოგონებაში, — რაზმის შეკრებაზე ვეყოფით. ჩვენ რაღაცაზე ცხარედ ვედაობდით, ვწვევდით სხვადასხვაგვარ საქითხებს, უცბად ფართოდ გაიღო კარი და ზღურბლზე გამოჩნდა მაიაკოვსკი, რომელსაც ხელში ბუკი და დიდი ეპირა. რა თქმა უნდა, მისმა მოსვლამ ყველა აღტაცებაში მოიყვანა! ვლადიმერ ვლადიმერის ძე ჩვენთან დიდხანს დარჩა. მას აინტერესებდა სკოლის ცხოვრება, ნატურალისტთა წრეების მუშაობა. მაიაკოვსკიმ დაათვალიერა „ოცხალი კუთხე“ და შემდეგ ახალი ლექსები წავიკითხა.“

აქვეა მოთხრობილი, რომ პოეტის მეგობრობა ბიოსადგურის ნორჩ ნატურალისტებთან რამდენიმე წელს გაგრძელდა. მაიაკოვსკი ტყის დღის პირველსავე ზემოზე ეწვია ბავშვებს. პიონერებთან ერთად იგი რევნა ხეებს და უკითხავდა მათ თავის ლექსებს მეცხარეთა დაცვის შესახებ. როცა მოსკოველმა ნორჩმა ნატურალისტებმა ფრენილი დაღე იხევეს, მან დაწერა საყოველთაოდ ცნობილი ლექსი: „აგელოდებით ამხანაგო ფრინველო, რატომ არ მოფრინდები!“

ასეთია რამდენიმე საინტერესო ეპიზოდი ვლადიმერ მაიაკოვსკისა და ჩვენს პიონერებისა და მოსწავლეების ურთიერთობის ისტორიიდან.

მაისის დღია

დგება დღია, შვების დღია,
ხარობს ვარდი, ხარობს ია.
შუბე, ზეცა ლურჯად ბრწყინავს,
სიხარულის მაისია.

ეს მაისის დროშებია,
შრილალებენ, როგორც ხენი.
მილიონთა ზეიმია,
რა დღია მოსალბენი!

თამარ ინჯია,
ქუთაისის 21-ე სკოლის VII კლასის
მოსწავლე.

ბეშუმის ბუნების ზღაპარი

მახსოვს, როგორ ვესტუმრეთ შარშან ზაფხულს პიონერები ბეშუმს... ბათუმსა და ბეშუმს შორის ხვეულად გაკიდულ გზის გაელას მანქანა ხუთ საათს მოუნდა. მშუღლით მიგვაკვირებდა აპარისწყალი, თვალს გვტაცებდა ქედისა და ხულოს ჩხაპერისა და თამბაქოს პლანტაციები. ფრთა შეისხა ჩვენმა კრიამულმა. რაც უფრო მალე ავიდოდით, მით უფრო მატულობდა ჩვენი ხალისი. ვიხილეთ სამარის დროინდელი ციხე-სიმაგრეები და ხიდები, გავიარეთ რიყეთის განთქმული წყარო და გოდერძის გადასასვლელს მივუახლოვდით. აქა-იქ ნისლის ნაგლეჯებიც გამოჩნდა. საკმაოდ აცივდა. ეტყობოდა, ბუშუმმა აქედანვე გავგვაცნო თავი...

ახლა უკვე დრუბლებს ზევიდან დავეყრებთ. ცასთან ახლოს ვართ, დავლურჯდით... ჯიუტობა არ გავგვივინდა და თბილი ტანსაცმელი მოვიშველიეთ. მანქანებმა მარჯვნივ გადაახვიეს. მწვანე იალაღებიც გადავსერეთ და მალე ნაძვების ზღაში შევეცურეთ. ზანაკი მზად დავციხვდა. ტყის სიჩუმე დაირღვა. ანაზე ალაში ავაფრიალეთ, სუფთა და სინათლიანი ოთახებში მოვთავსდით. ვისადილეთ. მკვდარი საათიც დამთავრდა. ეზოში გამოვედით და თამაშს შევედუქეთ. შორს, ფერდობზე, თოვლი გამოჩნდა. ჩვენში შიძინებულმა ნატვრამ გამოიღვიძა: ბათუმში იმ წელს წყალწყალა თოვლი მოვიდა: ვერც ვიგუნდავქმ და ვერც თოვლის ბაბუასათვის გამოგვადგა უღლური თოვლი. «როგორ გვედგან გვაღიზიანებს ეს თოვლი წელს»—ძიხუნდნენ გულდაწყვეტილი ბავშვები და რა ვიცოდით, რომ ბეშუმში დედასავით მიგვიხვებოდა წადილს: ქარი ამოვარდა, ცა სუსხიანი ნისლით დაიფარა. რამდენიმე წუთი და, რას გზავდით!—თოვს! ჩვენ გვეგონა ბეშუმის ბუნება ზღაპარს გვიყვებოდა, მაგრამ ზღაპარი არ იყო. თოვლით დაფარული ბავშვები მალე თეთრ ზამბახებს დავემსგავსეთ. ახლა არც გუნდაობაზე და არც «ბაბუაზე» გვაკლდა გული.

ო. კილაძე,

ბათუმის მე-2 საშუალო სკოლის VII კლასის მოსწავლე.

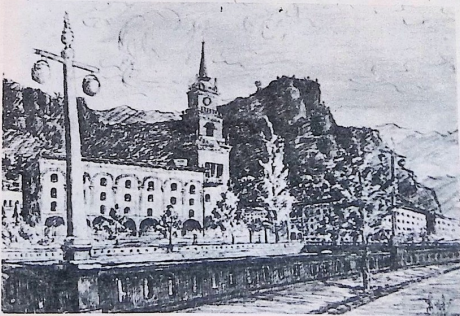
გაზაფხული

მომანს მთები, მწვანე მთები,
ველ-მინდვრებით გადახსნილი.
ჩიტუნები კიკიკებენ:
«გაზაფხული! გაზაფხული!»

ამწვანებულ მალაბეგში
ამოსულა ნაზი ია,
გაზაფხულის სურნელება
ჭრელ აქაღვბაყ შეუტყვიათ.

თემურ მახათაძე,
თბილისის 23-ე სკოლის VI კლასის
მოსწავლე.

«ქიათურის სანაპირო» —
ე. ტყემალაძე, ქიათურის პიონერთა სახლის
სამხატვრო წრის წევრი.

ბიჭი მუქარეზლის

მარიან ბრანლინი

ნახ. რ. ცუცქერიძის

ეს მოხდა მანამ, ვიდრე ვარშავის აჯანყება იფეთქებდა — 1944 წლის ივნისსა თუ ივლისში, ზუსტად აღარ მახსოვს. მიღრუბებული, დახუთული დღე იყო. მიორწმუნე კაცს შეეძლო ეთქვა, რომ იმ დღეს რაღაც არასა-სიამოვნო უნდა მომხდარიყო.

ჩვენი მატარებელი ეანდარებდა ჩაიგდეს ხელში, პატარა სადგურზე, ჩასტახოვის მახლობლად, — უფრო სწორად, პატარა სადგურთან მისვლამდე, სემფორთან, იქ, სადაც მოტივლებული მინდორია. ისინი თორმეტნი იყვნენ, წინ შავი ესესელითა და ძაღლით.

ჩვეულებისამებრ, მატარებელში ისინი ორივე მხრიდან შევლიდნენ და ერთიმეორეზე მიყოლებით ჯეუდგნენ ვეგონების ჩხრეკას. მგზავრები იღებდნენ გვიბიდან საბუთებს და ეშვადებოდნენ შემოწმებისათვის, თანაც ცდილობდნენ გაეძლით ესესელის მჭერისათვის. ეშინოდა ყველას. დროც ისეთი იყო, რომ უდანაშაულოდ თავს არავინ არ გრძნობდა. ფრონტზე უკანასკნელი დამარცხების გამო პიტლერებმა გააშხიველეს სიფხიზლე და ამიტომაც ყოველი გაჩხრეკა შეიძლებოდა კატასტროფით დამთავრებულიყო.

ეს ჩხრეკაც სწორედ კატასტროფით დამთავრდა.

როდესაც ორივე მხრეკავი ჯგუფი ერთიმეორეს უახლოვდებოდა, ღერფენის ბოლოში არეულობა შეიქმნა. ერთი ეანდარში, რომელიც კარებთან იყო დატოვებული, საბირთვარეოში შევიდა და იქ დასაჯდომს უკან ჩამალული ავტომატი აღმოაჩინა. ვასაცებნია ის მოჰყებოდა მატარებელში დამალული იარაღის აღმოჩენას. პიტლერები გაეკოფდნენ, ლანძღვა-გინებითა და კონდახების ცემით ედმოგავარეს ვეგონებიდან. ამ საქმეში მათ შავი, გააფთრებული ძაღლი ემხარებოდათ, რომელიც ჩემდა და მძულარებით ეკბინებოდა. ვეგონები რომ ეგათავისუფლეს, მატარებლის წინ ორ მწკრივად დაგვაცენეს. ათ ნაბიჯზე ჩვენგან ესესელი დადგა ძაღლით: ოფიცირის სიტყვას პოლონურად ეანდარში შელიონიზაჟი გვითარებინდა: „ავტომატის მფლობელი ახლავ უნდა გამოტყდეს, წინააღმდეგ შემთხვევაში ხუთი წუთის შემდეგ მიგლი ბანდიდან ყოველი მეხუთე დახვრეტილი იქნება“. ესესელმა დამშვიდებით გაიშვირა სათაინი ხელი და წყნარად მოგვეპოო მზერა. დამიჯერეთ, ეს ყველაზე უფრო საშინელი ხუთი წუთი იყო, რომელიც მე ოდესმე გადამიტანია.

არავინ არ გამოტყდა. ესესელმა მოკლედ ბრძანა რაღაც. ეანდარმები მოგვესიენ და ლულების დარტყმით დაიწყეს რიგით ყოველი მეხუთის გადათვლა. თეთრწყვერა მოხუცი, რომელიც პირველად გამოიყვანეს, შიშისაგან საშინლად მისუსტდა. დანარჩენები გაქვავებულნი, მღუმარედ ხეგდოდნენ განაჩენს. რომელიც გამხვდარი, სათვალეებიანი ახალგაზრდა სასოწარკვეთილებით ატირდა ხმაშალდა.

სწორედ მაშინ გამოჩნდა ის ბიჭი. მთლად ყმაწვილი იყო. თხუთმეტის, ან, შეიძლება, თექვსმეტი წლისა ყოფილიყო, მაგრამ შესახედაობით ვერც თხუთმეტს, და ვერც თექვსმეტ წელიწადს ვერ მისიკმდით. დღეს მე ზუსტად ვერც აღწერ მის გარეგნობას, პახსოუს მხოლოდ, რომ მის მკრთალ ბავშვურ სილუეტში იყო რაღაც უღრესად მიმზიდველი, და თანაც ისეთი, რომელიც აშკლავებდა მის ნერვიულ და მორცხე ბუნებას. მაგრამ მაინც ვაბედა, და როდის!? მაშინ, როდესაც ჩვენ, უფროსები და ძლიერები, შიშისაგან ცეცაცებდით.

ხალხი იმდენად გაართული იყო ეადარჩევის პროცედურით, რომ თავიდან ყველამ ვერ შეამჩნია მისი გამოჩენა. მაშინდა ჩამოვარდა სიჩუმე, როდესაც ბიჭი ოფიცერთან მივიდა. ამ სიჩუმეში ხმაშალდა და გარკვევითა თქვა: „ავტომატი მე მიმაჩქეს, ის ჩემია“.

ეანდარმები დაუყოვნებლივ ეცნენ ბიჭს და ერთ ხანს ჩვენ ვიკვლარ დავინახეთ. ისღა შევენიშნე, რომ ესესელი დინახა და ძაღლს საყელური შესხნა. ამას ორი საშინელი დარტყმა მოჰყვა. ბიჭი დაცუა, მაგრამ სწრაფადვე წამოღდა. ფეხზე იდგა, მაგრამ ძლიერს ხელებით სახეს იფარებდა — ისევ მიესიენენ ეანდარმები.

ო, ღმერთო! როგორ გვიყვარდა ჩვენ მაშინ ის პატარა, ვისმა საქციელმაც მთელი დეკარგული სიმტკიცე დაგვიბრუნა! ჩვენ ისევ კაცებად ვიქეითი. მე დარწმუნებული ვარ, რომ იმ წუთში ყოველი ჩვენგანი სიამოვნებით შესწირავდა თავის სიცოცხლეს მას. და უყუბ, როცა ვფიქრობდით, რომ დაღუპვისაგან ვერაფერი გვიხსნიდა, ელემტრონივით დაგვიარა ყურის გამაზვრეტმა ყვირილმა.

— ჰერ შტურმ-ფიურერ! ჰერ შტურმ-ფიურერ!
მატარებლის უკან ჩვენი მხრისკენ ადვლევებულ ხალხის ჯგუფი მიობოდა. სამი ვამცილებელი მოათვრედა პოლიციელს, რომელიც მათ წინააღმდეგობას უწყევდა.

ჰუნდირი აჩაჩული და გახსნილი ჰქონდა, საშინლად მივრალი იყო. გაქცევა უნდოდა, ფართხალედდა და რალაცს მურტყუნებდა უხზროდ.

ხუთი წუთის შემდეგ კი გაფითრებული უფროსი გამცილებელი გერმანულად უბატაკებდა ოფიცერს.

ჩვენ სატყევის გაგება არ შეგვეძლო, მაგრამ მივხედოდათ კი ყველაფერს. ავტობატი ამ მთვრალ მხეცს დარჩენოდა პოლონეთის ვაგონის საპირფარეოში. თურმე პარტიზანების შიშით დამალულიყო იქ და, რომ გამოთვრა, მერე დაბრუნდა მატარებლის გერმანულ ნაწილში. გამცილებლები კეთილსინდისიერი და მამაცი აღმამიანები აღმოჩნდნენ. ცხადია, — მატარებლის მომსახურე პერსონალს კირივით ეზარებოდა პოლიციელთა აღვირახსნილობა.

გერმანელები ცხვრებივით გახდნენ, ჩვენთვის კი ეს ხსნა იყო. მათ როგორმე უნდა გამოეყოფილებათ ეს არეულობა. ესეცელი რადენიმე ხანს სწონდა შექმნილ

მდგომარეობას. შემდეგ ნირწამბდარი ღიმილით მიუხედავად ბიკს, გავეძიმა, „სმენაზე“ მიესალმა და ხელი „გაუწოდა. მაგრამ ხელი ჰაერით დარჩა გაშვებული. ბიკი მობრუნდა, უხმოდ შეაქცია ზურგი მას და გასისხლიანებული სახით მატარებლისაკენ წაბარბაცდა ბრძასავით.

ბრძანებამ ისევ ვაგონში შეგვყარა. მატარებელი საბედისწერო სემაფორს გასცდა და ბიკს შემოვებვით. იგი სკამზე იწვა თვალმდებულებული, საშინელი შესახედი იყო. როდესაც ქალებმა ძმარში დასველებული ცხვირსახოცებით სახე მოსწმინდეს, სხაპასხუბით დაეყარეთ:

— მიქუნავ, რატომ გააკეთე ასე? რატომ დაიბრალებ? შენ ხომ არაფერი გჭონდა საერთო ამ საქმესთან? მან შემოვებვდა და ტუჩების ძალდატანებით მოძრაობით გვეთხრა:— იმიტომ დავიბრალე, რომ ორგანიზაციის არ ვეკუთვნი და არც არავის არ ჩავაგდებდი.

და ისე, თითქოს სძლიაო საშინელი სირცხვილი, რომელიც დიდხანს აწვავებდა, ჩუმალ დაუმატა:— არ ვეკუთვნი ორგანიზაციას იმიტომ, რომ ამ მხეცებმა უკვე მოკლეს ჩემი ორი ძმა. მე იძულებული გავხდი დედისთვის პირობა მიმეცა, რომ საფრთხეში თავს არ ჩავიგდებდი.

პოლონურიდან თარგმნეს

ბენჯან ჯაფარიძემ და სტანისლავ რავიჩმა

სათაბაღასაველო გიმლიოთაჲს კირველი გჳრი

საქართველოს საბავშვო ლიტერატურის გამოცემლობამ სათაბაღასაველო გიმლიოთის პირველ ტომად გამოსცა XVIII საუკუნის ცნობილი ინგლისელი მწერლის ჯონათან სვიფტის სატირული რომანი „გულივერის მოგზაურობა“. ამ რომანს დიდი ხალისითა და ინტერესით კითხულობენ ყველა ასაკის მკითხველი, მაგრამ განსაკუთრებით ახალგაზრდობას იზიდავს გულივერის ზღაპრული თავგადასავალი. ჯ. სვიფტის წიგნმა მიიღეს მსოფლიოში გაიქცა სახელი, ნორჩი მკითხველები თავის ერთ-ერთ უსაყვარლეს წიგნად სთვლიან მას.

უნდა აღინიშნოს, რომ სწორად საბავშვო გამოცემებში „გულივერის მოგზაურობა“ შემოკლებით იბეჭდებოდა. ასეთ შემთხვევებში, როგორც წესი, ავტორის აზრები გამოტოვებული იყო და მხოლოდ გასართობი ამბავი რჩებოდა. „საბოტაჟი“ მიერ გამოშვებული წიგნი — „გულივერის მოგზაურობის“ პირველი სრული ქართული გამოცემა.

ჯონათან სვიფტის რომანს დიდი წარმატება განა-

პირობა კარგად მოუქრებულმა სიუჟეტმა. რომელიც შესწინაველი უნდატიოთა და უღიფსი სიმართლით არის მოთხრობილი. ავტორმა თავისი ბასრი სატირით თვალწაღო და ახანა მკითხველს მაშინდელი ბურჳუაზიული საზოგადოების მანკიერებანი. მოგზაურობის დაუცხრომელი წყურვილი შეპყრობილი მოავარი გჳრი რომანსა ლემუელ გულივერი, ოს სხვადასხვა ზღაპრულ მხარეთა მოგზაურობის სვიფტი იძულებული იყო ფანტასტიკურ საშუალოთა დაეყრდნო მოქმედება. რათა ცნაწურისათვის შეუმჩნეველო დარჩენილიყო იმდროინდელი წყობილების კრიტიკა. რომანის სიუჟეტი ძალიან საინტერესოდ იშლება.

ბურჳუაზიული სამყაროს დამახასიათებელი უარყოფითი მოკლებები, რომლებიც ჯ. სვიფტმა თავისი რომანის პირველ სამ ნაწილში აშლია. ამის შედეგად სულაც არ გამოწორებულა, რომანის მეოთხე ნაწილი. დაუნდობლად ამ ხ იღუბს აღმაინათა ყველა უარყოფით თვისებას.

ჯონათან სვიფტის „გულივერის მოგზაურობა“ ისეთი იშვიათი წიგნების რიცხვს ეკუთვნის, რომლებიც არასოდეს ძველდებიან. ამიტომაც, რომ დღესაც მისი პირველი გამოცემადან ათწლეულები წლის შემდეგ ეს წიგნი კვლავ ძველებურად აღიქმება და ჩააფიქრებს მკითხველს.

გმირი ქალიშვილის

„მის შემნაირი გავსდები, ზოია!“

თბილისის 42-ე სკოლის პიონერთა რაზმელს 1957 წლის 10 მაისს ზოია რუხაძის სახელი მიანიჭეს. ამ ამბავმა დიდად გაახარა პიონერები. ზოია რუხაძის ხანმოკლე სიცოცხლე ხომ ნათელი მავალითა ყველა პიონერისათვის. მაგრამ, მაშინ, განა ყველა იცოდა სათანადოდ ზოიას შესახებ? იცოდნენ, რომ იგი იყო პარტიზანი კომკავშირელი ქალიშვილი, რომელმაც დიდი სამშულო ომში სამშობლოსათვის გმირულად დასდო თავი. მაგრამ დანარჩენი... რას აკეთებდა, რით ხასიათდებოდა. სანამ გმირობას ჩაიდუნდა, სად და როგორ სწავლობდა. ვინ იყვნენ მისი აღმზრდელები? — ამბავ ბევრს მხოლოდ ბუნდოვანი წარმოდგენა ჰქონდა.

ზარზან, გაზაფხულზე, ამხანაგებმა გაიკრეს ერთი მებუთყვასელი გოგონა, რომელიც თავის მოუსვენრობით გაკეთილებულ კლასის მუშაობას ხელს უშლიდა. ამ

პიონერული საფუძვლები

გოგონას კი მინამდღე თურმე ხშირად უყვარდა თქმა: მე ზოია რუხაძისთანა უნდა ვაგებდეთ. და როცა ეს მოაგონეს ტოლებმა, იცით, რა უსაქსინია?—მერე რა, თუ ვარღვევ წესრიგს! სამაგიეროდ, როცა ვავიზრდები, სამშობლოს გულისთვის ზოიასავით მეც ვაყვარებ თავს. აი, როგორ ცდებოდა! მან არ იცოდა მამინ, რომ ზოიას არა თუ კლასში ხმაური, საერთოდ ხმაურისანი თამაშობანიც არ ჰყვარებია; არ იცოდა, თუ რაოდენ თავდაპირილი, ფაქიზი. პატიოსანი და პირდაპირი იყო ზოია ბავშვობიდანვე, რარიც უყვარდა მას წიგნი, როგორი მომთხივანი იყო ამხანაგების მიმართ და თვითონაც როგორ ზედმიწევნით ასრულებდა დანაპირებს.

არ იცოდა ყოველგვ ეს არა მარტო უღისცილიანი გოგონა, არამედ ბევრმა სხვა მოსწავლემაც; სანამ ზოიას ცხოვრების შესწავლას შეუდგებოდნენ. ორი წელია, რაც ამ სკოლის პიონერები ზოიას შესახებ ცნობებს აგროვებენ. «ვინ უნდა იცოდეს მისი თვისებების, მისი წარსულის შესახებ დედაზე უკეთესად?— იფიქრეს ორმოცდამეორე სკოლებმა და მამინეც სიმფერიაპოლში ანასტასია არტემის ასულთან წერილი ვაგზავნენ. თხოვდნენ ყველაფერი მოეწერა, რაც კი იცოდა ზოიას ვარსებო. გმირის დედამ მადლობით მიიღო ბარათი და პასუხიც არ დაუგვიანა. შარშან კი, ოქტომბერში, მხეცვანი ქალი თბილისშიც ჩამოვიდა ზოიას ძეგლის გახსნაზე. მასთან ერთად ტატიანა სერგებიაკოვაც ჩამოვიდა, რომელიც ზოიას პირადად შეხედრიდა ხოლმე სასაძოლო დავალებების შესრულების დროს. მეტად გულთბილი შეხედრიდა მოუწყეს სასურველ სტუმრებს პიონერებმა. ბევრი რამ შეიტყვეს ამ ორი აღმანიისგან ზოიას შესახებ.

42-ე სკოლებს მებდრო კავშირი აქვთ აგრეთვე სიმფერიაპოლის იმ სკოლის მოსწავლეებთანაც, სადაც მოწვევობა გაატარა ზოია რუხაძემ.

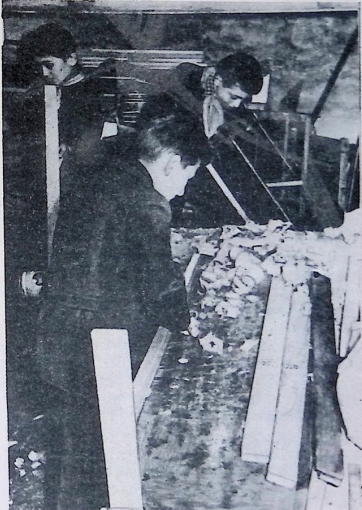
სახელობისა

— აი, ის გოგონაც, რომ გაიძიხდა ზოია რუხაძისთანა უნდა ვაგებდეთ, და კლასს კი ცეკობით იკვებდა, — თქვა უფროსმა პიონერებელმა დღევანელმა და სიყვარულით გადაუსვა თავზე ხელი იქვე, პიონერულ ოთახში მყოფ გოგონას. მან თავი მორცხვად ჩაიღუნა, მერე კედელზე ჩარჩოში ჩასმულ სურათს ახედა. «ღიბხ, მეც შენნაირი ვაგებდები, ძვირფასო ზოია!» — ამბობდა მისი მეტყველი მზერა.

საუკეთესო დახვეწება შრომაში ჰპოვას

აპრილის პირველი დღეებია. ჰაერში ნამდვილი გაზაფხულის სუნი ტრიალებს. გიზგიზებენ აყვავებული ჭერებები და ატებები, ნუშები და ალუჩები... თამამად შესციინა მზეს ზინდურის ნაირფერი კვეცილები. გულუცვარეთ იწვეს სათამაშოდ, სანაწარმოდ. თიამაშე და ინაწარღე!... ვინ გიშლის? — ახლა ხომ საგაზაფხულო არ დადებები.

მაგრამ ზაურ მიხელაშვილი, ზურაბ ინალიშვილი, გვი გონიტაშვილი, თამაზ შიუკაშვილი და სხვები როდი აპყენენ მზაბინი დღეების ცდუნებას. სამღებრო ფუნჯით, ხერხით, ჩაქუჩითა და შალაშინით ხელში ისინი კვლავ მოშობილურ სკოლაში ტრიალებენ. იქ კედლებია შესათურებელი; აგერ, რამდენიმე მერხი დაზიანებულია, ზოგიერთი სკამიც სახეთაოდ ირყევა. «ამათ შეკეთებაზე სკოლამ ხომ ფული უნდა გადაიხადოს! რატომ, როცა ჩვენც შეგვიძლია შევაკეთოთ?! პიონერთა ოთახისათვის საჭირო ჩარჩოები განა ჩვენ არ დავაზაღდეთ? — იფიქრეს პიონერმა ბიჭებმა, მოითათბირეს და საქმეს შეუდგნენ. ახლა სკოლაც მალეგირია მითი, თვითონაც კმაყოფილი არიან, რომ სასარგებლო საქმე გააკეთეს და საუკეთესო დასვენებაც შრომაშივე ჰპოვეს.

— კარვია, როცა საკუთარ მერხსაც თვითონ შეაკეთებ — ასე იფიქრეს მუყითმა ბიჭებმა და მუშაობა განაჩულს.

სწორედ იმ დღეებში ამავე სკოლის მეორე პი-
ონერული რაზმი მამადავითის ფერდობს შესიოდა. გულ-
მოდგინედ რგავდნენ. სხვადასხვა მცენარეებს მიჩხერ ად-
ვილებში, კვირტაშკადარ ხეებს ხმელ ტოტებს აკლიდ-
ნენ... მრეე ფუნჯულორზეც ავიდნენ, სადაც ორანჟერეა-
ში, ქოთნებში გამოყვანილ ბევრ უცხო ყვავილს გაეცნენ.
ბოლოს ერთხელ კიდევ სიყვარულით გადამოხედეს ხას-
ხასა ბაღებში გაშლილ დიდქალაქს და მზიარული სიმ-
ღერით დაეშვენნენ მთაწმინდის ბილიკებზე.

მეგობრობამ მანძილი არ იცის

„მეგობრობა კაცი ფულურო ხესა ჰგავს“—უთქვამს
ძველთაგანვე ჩვენს ხალხს. კარგადაცაა ნათქვამი! მარ-
თლაც, რაა იმ ადამიანის სიცოცხლე, რომელსაც ერთი
მეგობარი მიიწვ არა ჰყავს?

42-ე სკოლის პიონერებს ბევრი მეგობარი ჰყავთ
ჩვენი თვალწმდნენელი ქვეყნის სხვადასხვა კუთხეში. და

განა მართო აქ! მათ მეგობრობის ძაფები, სამშობლოს
საზღვრებს იქით—პეკინელ თუ ფუნჩინაენელ; პრადელ მსუ-
ვარშაველ თანატოლებთანაც გააბებს. პიონერულ ოთახში
ერთი სტენდი პეკინის ხელებს უკავია, რომლებიც ჩი-
ნელმა ბავშვებმა გამოუგზავნეს საჩუქრად თბილისელ მე-
გობრებს. აქვეა სხვა საჩუქრებიც: სურათების ალბომე-
ბი, სათამაშოები, პატარ-პატარა ბალიშის პირები—ზედ
სხვადასხვა ენაზე ლამაზად ამოქარგული სიტყვებით...

განსაკუთრებით მეშვიდეკლასელი ნესტან ნემსაძეა
დაინტერესებული უცხოელ პიონერებთან ურთიერთო-
ბით, ახალი მეგობრების შეძენით. ამიტომ იყო, რომ
წელს, თებერვალში, როცა აქ მეგობრობის საბჭო ჩა-
მოაყალიბეს, ნესტანი საბჭოს თავმჯდომარედ აირჩიეს
და კაბის სახელოზე ორი ცისფერი ზოლი დაუყურეს, რო-
გორც განმასხვავებელი ნიშანი, საბჭოს დანარჩენ 11
წევრს კი—თითო ცისფერი ზოლი. საბჭომ 26 თებერვა-
ლი მეგობრობის ტრადიციულ დღედ გამოაცხადა. გა-
დაწყვიტეს ამიერიდან განსაკუთრებული მჭიდრო მეგო-
ბრობა დაამყარონ უნგრელ პიონერებთან, ჩვენი მეგო-
ბარი ქვეყნის ტოლ-სწორებითან.

დატრიალდა ნესტანი, დაუატურდნენ მეგობრობის
საბჭოს წევრები: მიხეილ უზნაძე, თინა უგრეხელიძე,
ზემფირა მერაბიშვილი... მათ დანარჩენმა პიონერებმა
დაც დაუჭირეს მხარი და მალე უნგრეთის ქალაქებისა
და სოფლებისაკენ ოცდაათამდე წერილი აფრინეს. „ძვირ-
ფასო მეგობრებო,—ეწერა ამ წერილებში,—ჩვენი სურ-
ვილია ერთმანეთი კარგად გავიცნოთ და დავმეგობრ-
დეთ. ამისათვის გადაეწყვიტეთ შევისწავლოთ თქვენი
ხალხის ცხოვრება, თქვენი მშობლიური რესპუბლიკის
წარსული და აწმყო. შევისწავლოთ თქვენებური სიმღე-
რები და ცეკვები, გავეცნოთ თქვენს საქმიანობას... ვი-
მეგობროთ ჩვენი ქვეყნების საკეთილდღეოდ და საღი-
დებლად...“

მთავლოვდა უნგრეთში საბჭოთა ხელისუფლების და-
წყარების 40 წლისთავი. მეგობრობის საბჭოს სხდომაში
იმჯგულა თუ რითი აღენიშნათ ეს საზეიმო თარიღი.
იმჯგულეს და დასკვნეს, რომ დღესასწაული უნგრელ
პიონერებს მიულოცონ რაიმე საჩუქრით. შეთანხმდნენ:
ერთი ამანათი ბუღაშმეტელ, მეორე—დებრეცენელ პიო-
ნერებისთვის გაეგზავნათ. საჩუქრებდა საბჭოთა „საქარ-
თველის ალბომი, პიონერული ყელსახვევი, სამკრდენ ნიშ-
ნები, თბილისის ღირსშესანიშნავი ადგილების სურათე-
ბიანი ალბომი და ხმელი ხილი შეარჩიეს.

— მართალია საჩუქარი მდიდრული არაა, მაგრამ
„კეთილი გულით მიძღვნილი მცირედიც შეიწირებასო“—
ამბობდნენ თბილისელი პიონერები, როცა ამანათებში
ჩურჩხელბესა და სხვა ხილეულობას სათუთად აღაგებდ-
ნენ. ქართველი და უნგრელი პიონერების მეგობრობა
მომავალში კიდევ უფრო შეაღულაბებს საბჭოეთის და
უნგრეთის მარადი ძმობის საძირკველს.

ს. შაჰმურაძე

ფოტო დ. იაკობაშვილისა

პატარა ზღაპრები

კურდღელი

(ვიმბირული ზღაპარი)

დიდი ხნის წინათ კურდღელს ყველასი ეწინოდა: ზეცაში მფრინავი ფრინველისა, მიწაზე მოსარულე ნადირისა, ნაცრისფერი თავების წინაშე კი შიშისაგან თრთოდა.

დარდისაგან ატირდა კურდღელი: — ქვეყანაზედ არ არსებობს ჩემზე უფრო მფრთხალი ცხოველი. წავალ, თავს დავიღრწობ ჩქარს მდინარეში, ანდა ციცილში ჩავვარდები!

კურდღელი მართლაც გაიქცა თავის დასაღრწობად, მაგრამ ბურქებიდან რომ გამოვარდა, ხმაური შემოესმა. ვიღაცა შეშინებული გაუხტა განაზე.

დაინახა კურდღელმა თუ როგორ გაბოღნენ მისგან დამფრთხალი ცხვრები, გაუხარდა:

— კეი, — შესძახა მან. — მაშ, ყოფილან ჩემზე უფრო მფრთხალი

ცხოველები! სხიარულისაგან ისე გადაიხარხარა, რომ ზედა ტური გაუსკდა. მას მერე დარჩა კურდღელს გააპიბილა ტური.

თარგმნა მ. ედილაშვილმა.

მზე, მთვარე და მამალი

(მალაიური ზღაპარი)

ეს მოხდა შორეულ წარსულში, ისეთ შორეულ წარსულში, რომ გამოანგარიშებაც კი შეუძლებელია, თუ რამდენმა ასულმა საუკუნემ განვლო მას შემდეგ. ცხოვრობდა ცაზე სამი ღვიძლი ძმა: მზე, მთვარე და მამალი. და აი, ერთხელ, როცა უფროსი ძმა — მზე გაბრძანდა სახლიდან, რათა მიწეზე არსებათათვის თავისი სანატრელი ნათელი მოეფინა, სახლში დარჩნენ მთვარე და მამალი. უნდა ითქვას, რომ მთვარე მეტისმეტად აუტანელი ხასიათისა იყო და ხშირად ავიწროებდა თავის უმცროს ძმას — მამალს; ამჯერადაც ისარგებლა უფროსი ძმის — მზის შინ არ ყოფნით და მამალს ჩხუბი დაუწყო. მთვარე ღონითაც სჯობდა მამალს. ბრაზითრულმა ბიბილოში დააფიქო ხელი და დედამიწაზე გადაუძახა.

როდესაც მზე სახლში დაბრუნდა და მთვარის ოინი გაიკო, მეტად განარისხდა, მაგრამ დაფიქრდა და უთხრა ძმას:

— გხედავ, რომ არ შეგიძლია წყნარად და მშვიდად იყო, თუ შენს

ახლოს სხვებიც იქნებიან, თუნდაც ალალი ძმები იყვნენ ისინი. ამიტომ მეც არა მსურს, — გხედავდე. ჩვენ უნდა სამუდამოდ გავითიშოთ. ამიერიდან მე დღით გავალ ცაზე, შენ კი ღამით გახვალ. ასე რომ, ერთად აღარ ვიცხოვრებთ. რაც შეეხება ჩემს საყვარელ უმცროს ძმას, მამალს, მე მას არასოდეს არ დავივიწყებ და ისეთ კავშირს დავამყარებ მასთან, რომ მასაც არ დავავიწყდე.

როგორც ბრძანა, ისეც მოიქცა. იმ დღიდან მოყოლებული, მამალი, იგრძნობს თუ არა მზის ამოსვლის მოხლოებას, ყველა ცხოველს ასწრებს გამოღვივებას, სხიარულით უხვდება მას და შესძახებს:

— ყიფილიყო! — რაც მის ენაზე ნიშნავს: «დიდამშვიდობისა, ჩემო ძვირფასო ძმაო!» შეზინდებისას კი მამალი თადარიგს ეწევა, რათა მთელი თუჯებით საჩქაროდ წავიდეს დასაძინებლად, რადგან არ სურს იხილოს მისი შეურაცხყოფელი ძმა — მთვარე.

თარგმნა გ. ცინცაძემ.

ნახ. მ. ახოძაძისა

ქართული წიგნობის წამების ქრონიკა

მ. ძიძიყაი

ადამიანს დამწერლობა ერთობადა არ შეუქნია. როგორ ისწავლა ადამიანი წერა, როგორ წარმოიშვა დამწერლობა?

ადამიანთა შორის ურთიერთობა ხორციელდებოდა მხოლოდ მეტყველების საშუალებით, საზოგადოების განვითარების ამ უძველეს საფეხურზე არც იყო საჭიროება ადამიანს როგორმე აღეგებდა თავის ნათქვამს, ანდა შორს ვისესთვის შეეტყობინებინა თავისი ნათქვამ-ნათქვამი. ცხოვრების წინსვლასთან ერთად თანდათან ისახებოდა უცოდებლობა, ერთ ადამიანს მეორე ადამიანისათვის გაეზიარებინა თავისი აზრი ანა მხოლოდ ზეპირი მეტყველების მეშვეობით. სოციალური ურთიერთობისა და გონებრივი განვითარების განსაზღვრულ საფეხურზე ადამიანს გაუჩნდა წერა-კითხვის საჭიროება. მაგრამ, ვიდრე ამ საფეხურს მიადრეკდა, კაცობრიობამ განვლულ შემაშავებელი საფეხური, რომელიც ძალიან დიდი ხნის განმავლობაში გრძელდებოდა.

რა საშუალებებს მიმართავდა პირველყოფილი ადამიანი, რათა სხვისი აზრი გადაეცა არაზოგადოების მტყველების გზით? სხვაგანარად რომ ვთქვათ, რა საშუალებად კაცობრიობის განვითარების უძველეს საფეხურზე წერის მაგიერობის?

პირველყოფილი ადამიანი თავდაპირველად მიმართავდა სანების სიმბოლას. სანების საშუალებით ხლებოდა „აზრის გადაცემა“. სანებზე ანიშნებდნენ ადამიანებს იმას, რაც უსიტყვოდ გადამოცემულიყო ზეპირი მტყველების გზით. მაგალითად, მინდორზე თავის მიმართულებას ასე აღნიშნავდა: გზაზე ხის ტოტს დადებდა და ტოტის წვერის მიხედვით ავიწილ მისახვედრე იყო საიი წავიდა იგი. ზოგიერთმა ხალხმა, მაგალითად, ასეთი სიმბოლოცა შეიმუშავა: ქვა ნიშნავდა მაგარს, გამძლეს; ნახშირი — შავს, მწუხარებას; პილილი — მწვევარს, მოუთმენელს, ცნობის მოყვარეს; გამხმარი თავთავი — ტანჯვას, ტყვეობას; ჩვარი — ტყვე მდგომარეობას და სხვ. ხუთივე სახაენი — ქვა, ნახშირი, პილილი, გამხმარი თავთავი, ჩვარი — ერთ

ბუნების გაუგზავნიდა მეუღლისათვის და ამით უცნობობა: ჩემი სხეული გამძლეა, როგორც ქვა; მომავლის იმედი ნახშირითი შავია, ე. ი. უიმედობა; ჩემი სხეული თავთავითი გამძლეა მწუხარებისგან; გარეგნულად ჩვარს დავემგავსე...

როცა პირველყოფილი ხალხები ერთმანეთს უცხადებდნენ, ნიშნად ამისა, უგზავნიდნენ შუბებს, ისრებს ან სხვა საომარ იარაღებს; ეს იყო მათი „წერილი“, მათი შეტყობინება იმის დაწყებისა. ზოგიერთი ხალხის ასეთი წესი ჰქონდა შემოდებულთ: როცა საშვიდობო მოლაპარაკებას აწარმოებდნენ, უალიონს ჩამოატარებდნენ, უალიონი გადაიოდა ხელიდან ხელში,—ამრიგად, უალიონი იქცა შვიდობის სიმბოლოდ. იყვნენ ხალხები, რომლებიც ერთმანეთს, ნიშნად მეგობრობისა და პატივისცემისა, უგზავნიდნენ მარლის ნატებს, ხელო სიძულვილისა და მტრობის აღსანიშნავად ერთმანეთს პილილს სთავაზობდნენ. სურვილებისა და აზრების სთავაზირებლად ცხოველებსაც იყენებდნენ. ასე, მაგალითად, ძველი ბერძენი ისტორიკოსი ჰეროდოტე ვიამბობს, რომ, როცა ძველმა ირანელებმა სკიფიებს აღიარება და მორჩილება მოსთხოვეს, სკიფიებმა მათ ფრინველი, თავი, ბაუჯი და ზუთი ისარი გაუგზავნეს. ეს იყო თავისებური ნიშა, რომელიც ნიშნავდა „ირანელებს მათ თქვენ არ ძალბებით ფრინველით ფრენა, მაშინა თავივით ძროხა დადგალივით, ჭიკობებში ბაუჯივით ხტომა, მუნს იმედი წერაფრისა გექნებათ: დაიცხრილიებით ჩვენს ისრებით, უკეთო ფეხს შემოდგამით სკიფთა მიწაზე“.

ძალიან გავრცელებული იყო უსხოვარი იმედოვნად სხვადასხვა ხალხებში დაქვედა, ჰქონდათ გაცივება ჭოხუე რისხვე მისანიშნად, უშთაგრესად რისცხვის რაოდენობის აღსანიშნავად. ეს იყო პირობითი ნიშნები დასანიშნობითლილი, დაქვედაებული. უნდა აღინიშნოს, რომ მაშინაც ბევრ ხალხს ჩვენს დრომდინეს უშთაგრესი იგი ცნობითი იყო საქართველოშიც. თედო სახოკიას ცნობით ჰქონ

თობილში მე-19 საუკუნის ოსმალეთი-რუსეთის საზღვართან წლებში ხმარობდნენ ვაჭრობაში. ჰქონდნენ ერთგვარი პირველყოფილი ბუნებრივი წიგნის წიგნის როლს ასრულებდა. დაქვედა ეს საშუალებით ანგარიშს აწარმოებდნენ უშთავრესად რაკველი მეთორნებები. ამ დროს ისინი პურს ტანაკებით უზოდებოდნენ სახლებში ნიხიად. საქლე ჭობს შუაზე იყო გამოხილი მეტსტეტი სისწორით. როცა უნდოდათ მუშტართან დატოვებული პურის რაოდენობა აღნიშნათ, ჭობის ნახევრებს ერთიმეორეს ზუსტად მიადებდნენ და დანიშნობითლიდნენ პურის რაოდენობის აღნიშვნაზე ჰქონდა. ერთ ნახევარს ბუნურ წიგნად, მეორე ნახევარი პურის მომხმარებელს დატოვებოდა, ანგარიშს თვის ბოლოს გაასწორებდნენ. ამისათვის ჭობის ნახევრებს ერთიმეორეს მიადებდნენ და დათვლიდნენ, რამდენი ჰქონდა იყო გაცივებული. მომხმარებელი ამ ჰქონდა რიცხვის კვალობაზე გადაუხდიდა ფულს თავის კრედიტორს. ისიც ცნობილია, რომ მეგრული მწვემბები ცხვრებსა თუ თხების სათვლად ჰქონდა, ერთ ცხვარს ითხოვდა ჭოხუე, რომელიც მას რეგულირებდნენ სახარებში გულზე, ჰქონდათ აკეთებდნენ. ჰქონდა დიდების ჩვეულება მოხვედრებზე არსებობდა უკანასკნელ ნახევარში.

პირველყოფილი ადამიანთა თავიანთი აზრის გამოხატავად იყენებდნენ. აგრეთვე, სასვენება თხების. ეს იყო „ხანგობრივი წერის“ ერთ-ერთი გავრცელებული სახეობა, რომელსაც მიმართავდნენ ირანელები, ჩინელები და სხვა ხალხები; დასავლეთი აზრიის ზოგიერთმა ხალხმა ჩვენს დრომდინეს საშემონახა აშკარა „წერის“ ტექნიკა ბერძენი ისტორიკოსი ჰეროდოტე ვიამბობს: ირანის ერთმა მეფემ, რომელიც სკიფთა დასაპროზად გვიბრძოდა, ომისი ტარების დაბრუნად დვეცი, რომელსაც 60 სასკი ჰქონდა. ეს 60 სასკი ნიშნავდა 60 დღეს. — ამდენ ხანს უნდა დარჩენილიყო იგი ომში. უკლები უნდა გაეხსნა თითო

ნასკი, ზოგიერთმა ტომმა ჩვენს დრომდის შემონახა გამოანჯაროების ამგვარი წესი. მაგალითად, ქმარი თუ წავა სამოჭაწუროდ, თავის ცილს უტოვებს ნასკევიან თასმას; თასმას აქვს იმდენივე ნასკვი, რამდენ დღესაც დაყოფს იგი ვაჭარს.

თანდათანობით ვხას იკავებს მხატვრობა: ესაა დამწერლობის ჩანახაბი. მონადირეს უცუე აღარ აუმაყოფილებს აჩვენოს, თუ რა მიმართულებით მიდის, რა მიმართულებით მისვლეს ნადირს, დროთა ვითარებაში დიობადა აიტყვებოდა, აღინიშნოს, თუ სახელდობრ რა ნადირს დაედევნა იგი. ამის „თქმა“ შეიძლება მხოლოდ ნახატით. ხატვის საშუალებით კი გაიცოლებით მეტის თქმა შეიძლება. ხატვა დიდი წინწაღებული ნაიჭია წერისაყენ, მაგრამ ეს მაინც არაა წერა ამ სიტყვის თანამედროვე მწვერვლებით.

ასეთ ხატვებს ვუწოდებთ პიქტოგრაფიას, ზოგჯერ იეროგლიფებს. განსხვავება მათ შორის ისაა, რომ პიქტოგრაფია — ეს მხოლოდ ნახატებია, მაშინ როდესაც „იეროგლიფები“ შეიცავენ გეომეტრიულ და სხვა ელემენტებსაც.

ზოგიერთმა ხალხმა დიდი ხნის განმავლობაში შემონახა პიქტოგრაფიული წერა. მაგალითად, ჩრდილოეთ ამერიკის ინდიელებმა პიქტოგრაფიას იყენებდნენ მე-19 საუკუნის ბოლომდე.

ამ გვერდზე მოთავსებული ნახატი წარმოადგენს პიქტოგრაფიულ წერას, რომელიც ჩრდილოეთ ამერიკის ინდიელებმა გაუწყავენს ჩრდ. ამერიკის პიქტოგრაფიის მე-19 საუკუნის შუა წლებში. ინდიელები სოხვდნენ პრეჰისტორიულ დაგვირგოთ ნება გადახსნადღეით შორიულ ტბებზე, სადაც უკეთესი ბუნებრივი პირობებია ცხოვრებისათვის. წერაში აღნიშნულია თხოვნის საგანი — ტბები, რომლებთანაც შეერთებულია წეროს თვალი. გამოსახულია 7 ინდიელი ტომის სიმბოლოები: თევზ, აღმართი, წივი, 8 გენგურუ ან წერო. მათი თვალებში ხატულია თა შეერთებული. ეს იმას ნიშნავს, რომ შედივარ ტომის საერთო გადარწყუვებობაა,

პიქტოგრაფიული წერის ნიმუში

საერთო აზრია თავიანთი აღვლებიდან აურა და შორს ვაღასახლება. მათი გულებიც ხაზებითა შეერთებული, მაშასადამე, უკვილას ერთი გარნობა ამორავებს. წინამძღოლო წერო ორი მიმართულებით იურებო: თვალებიან გამოლის ორი ხაზი, ერთი მიპერობილია პრეჰისტორიულსაყენ, მეორე შეერთებულია ტბებთან სურათის ბოლოში (ერთობა მათი ახლანდელი სამკვიდროა, მეორე — სადაც მათ სურთ გადახსლა).

ამრავად, ჩვენთვის ნათელია, რომ პიქტოგრაფია წერის განვითარების პირველი საფეხურია.

შემდგომი საფეხურია ევროფოიდებულ იდეოგრაფია, რომელიც განვითარდა პიქტოგრაფიის სისტემისა. რამდენადაც სიტყვა და ნახატი წარმოადგენენ ერთი და იმავე იმიტირებს გამოსახვის ორ შესაძლებელ საშუალებას, იმდენად ხალხი უხსოვარ დროს გარკვეულ ნახატებს აიგივებდა გარკვეულ სიტყვებთან. თუ წინათ მთელი წინააღმდეგობით ერთი ნახატი „გამოითქმებოდა“, თანდათანობით ნახატი ერთი სიტყვის გამოსახველი ხდება, ადამიანი უკვე სიმბოლოებს მიმართავს, „წერის“ ნიშნებს პირობითი ხასიათი ენიჭება.

წერა წარმოიშვა ეგვიპტეში 400 წლის წინათ ძველი წელთაღრიცხვით. ეგვიპტის სახელმწიფოს სათავეში ედვა ფარაონი, სახელმწიფოს მმართველობა ხელთ იტყრათ ქურთაობებს, ეგვიპტური კულტურა ამ დროს განვითარების მაღალ საფეხურზე იდვა.

ეგვიპტის გვიანტური არქიტეტურული ძეგლები — ძაძრები და პირამიდები — ჩვენს დრომდისაა შემონახული. ამ ძეგლთა კედლები აღსავსაა იდეოგრაფიული ნიშნუებით. ამგვარაა წერა შემდეგ იეროგლიფების“ სახელწოდება მიიღო. ეს იეროგლიფები დაბატულია და ამოიყვებოდა იყო დი-

* იეროგლიფი — წარმოდგება ბერძნული სიტყვისგან: იეროს (წმიდა) და გლეული (ამოყვებო, ამოქვირო).

	მეომარი		ფაფევა
	კემა		ფესხაქ-მელი
	თვალი		პური
	ურთაუი		სახნისი
	რქა		მშვიდი
	ნეხვის ქია		სვლა-სიარული
	ყვაიდი		ბიეყება
	მზე		ნავის წაყვანა
	ბორცი		ტრიორი
	კუთხე		ფრუნა

ეგვიპტური იეროგლიფები

ლი ოსტატობით და წარმოადგენდნენ საენების, მცენარეების, ცხოველთა და ფრინველთა გამოსახულებებს. იეროგლიფურ წარწერებს ჩვეულებრივ ახლა მხატვრული გაფორმებია. წარწერები ტაძრების კედლებზე გამოხატავდნენ შლოცკებს და ლოცკვედრებებს ღმერთებსადმი.

ეგვიპტელებმა მოიგონეს მასალა, რომელზედაც წერა შეიძლებოდა. ეს იყო პაპირუსი, რომელსაც დიდი გავრცელება ჰქონდა ძველი მსოფლიოს ყველა კულტურულ ქვეყანაში. პაპირუსი ღერძებური მცენარეა, რომელიც იზრდებოდა მდინარე ნილოსის ნაპირებზე.

იეროგლიფურ წერაში ხშირად გამოსახულია სიმბოლოები. ასე, მაგალითად, ფუტკარი ან კრანა გამოსახვდა შრომისმოყვარობას, სიმინისა; პაპირუსის გრავილი — ცოდნას; პალმის ფოთლო — ერთ წელიწადს (ძველი ეგვიპტელები ვარაუდობდნენ, რომ პალმის ყოველწლიურად თითო ფოთლო ემატება); ცვერობა — ხელისუფლებას, მეუბობს, ბატონობას; თუ კაცი იქნება და ხელი პირთან მჭიდროდ მიტანოს, ეს ნიშნავდა მასს; ფიფრა, რომელიც მამობედა, სვლას ვაღმოსცემდა, და ასე შემდეგ.

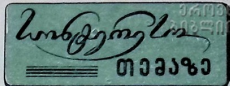
(დასასრული შემდგომ ნომერში)

საბათი—სუნამო

ამას წინათ ტოკიოში გამართულ დროის დღის ზეიმზე წარმოადგინეს საათი, რომელსაც ციფრებში არა აქვს. ციფრების მაგვირობას 24 პაწია ჩხირი ასრულებს. ჩხირები გაუღენითილია სპეციალური სუნამოთი. ეს ჩხირები რიგრიგობით ინთებიან და ზუსტად 60 წუთის განმავლობაში წვეს განიცდიან. ასე მავალითად, შუადღისას თქვენ იგრძნობთ ესპანის სასიამოვნო სუნს, 3 საათზე—გორტენზიისას, და ასე შემდეგ. სუნით და ჩხირების წვის ხანგრძლივობით თქვენ შეგიძლიათ გაიგოთ დრო, ცხადია, იმ პირობით, თუ სურდო არა გაქვთ.

„ციფერი ბაფთა“

უკვე ას წელზე მეტია, რაც ევროპასა და ამერიკას შორის მცურავი „უვილაზე სწრაფმავალი გემები ყოველწლიურად გარდამავალი პრიზით—ეგრეთწოდებული „ციფერი ბაფთით“ გვიღვავდებიან.

პირველად ეს გვიღვავდა 1840 წელს გადაცა ინგლისის გემ „პრიტანიას“. მან მანქანით ინგლისიდან ნიუ-იორკამდე 14 დღესა და 6 საათში დაფარა და საათში 10,7 კვანძი სიჩქარე აჩვენა. (კვანძი—1552 მეტრს უდრის).

გადიოდა წლები, უმჯობესდებოდა საზღვაო ტექნიკა და გემების უფრო სწრაფმავალი ხდებოდა.

დიდი ხნის განმავლობაში სისწრაფეში პირველობა ინგლისის გემებს ჰქონდა, მაგრამ მას შემდეგ, რაც 1897 წელს გერმანიის გემმა „კაიზერ ვილჰელმმა“ 22,8 კვანძი აჩვენა, ციფერი ბაფთა კარგა ხნით გერმანიის გემების მფლობელობაში გადავიდა.

1912 წელს ირლანდიაში ააშენეს გემი „ტიტანიკი“, რომელიც იმ დროს უდიდეს გემად ითვლებოდა. ამ გემზე დიდ იმედებს ამყარებდნენ, მაგრამ მას არ ეღირსა, სისწრაფის რეკორდის დამყარება: როგორც ეწინააღმდეგებოდა, იგი აისბერგს დაეჯახა, ჩაიძირა და 1513 კაცი იმსხვერპლა.

1912 წელს ციფერი ბაფთა გერმანიის გემმა „ზერმანმა“ მოიპოვა.

1937 წელს საფრანგეთის გემმა „ნორმანდიამ“ საათში 31 კვანძი აჩვენა და მანძილს ორ კონტინენტს შორის სამ დღე-ღამესა და 22 საათში გაიარა.

1952 წელს პრიზმა ამერიკაში გადაინაცვლა. გემმა „ამერიკამ“ საათში 32 კვანძი აჩვენა.

ამჟამად „ციფერი ბაფთის“ მფლობელია ამერიკის გემი „ილნოიტლ სტეტისი“. ეს ლაინერი სიგრძით 301 მეტრია. მის მიერ ნაჩვენები სისწრაფე—საათში 33,5 კვანძი—გერჯერობით სამჯჯარო გემებს შორის მხოლოდ რეკორდად ითვლება.

მღვამელი მინულტეზი

გრენლანდია ყინულების ქვეყანაა. ყინულები კი ქვეყნის შიგნით მიმოსვლას საგრძნობლად აფერხებენ. ამ პრობლემის გადასაჭრელად აქ დაწყებული გაყვანა რამდენიმე გვირაბისა, რომლებიც ვასკოვიან საუკუნოვან სქელ ყინულებს გვირაბის სიგრძე, რომელიც შეერთებს დასავლეთ და აღმოსავლეთ სანაპიროებს, იქნება 1120 კილომეტრი. ამ გვირაბებში ელექტრომავლები ივლიან.

სახლი—სოკო

ამ ორიგინალური, ორსართულიანი სახლის პროექტი შეიმუშავა იტალიის საპროექტო ორგანიზაციამ. სახლი იგება წინასწარ გამოზღვრული დეტალებით. მისი კედლები შიგნიდან მოპირკეთდება პლასტმასის მასლებით.

ჰემლაზემ პატარა

აპტომობილი

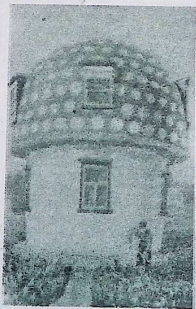
იტალია მცირელიტრაჟიანი მანქანების ქვეყანაა, მაგრამ ვიტო პეკორის კონსტრუქციის მანქანამ

თვით იტალიელებიც კი განაცვივრია. დღემდე არსებული ყველა მცირელიტრაჟიანი მანქანები მასთან შედარებით გვიანტები ჩანან. ვიტო პეკორის მანქანის ძრავა 49 კუბიკური სანტიმეტრია, ვიდრე 100-ჯერ უფრო მცირეა, ვიდრე ჩვეულებრივი მანქანის ძრავა.

ორი საბჭო

ჩეხოსლოვაკიაში დაამზადეს მოტოციკლი, რომელსაც ორი საკე გაუკეთეს. იგი გათვალისწინებულია მოტოციკლის ტარების შესასწავლად. თუ მოსწავლე დაიბნა ტარების დროს, მაშინვე მიეფეულება უკან მჯდომი ინსტრუქტორი და ხიფათაყ აცილებული იქნება.

საქართველო

საშუაბრი მსოფლიოს საზღვის ჩემპიონი ზ. კარბოჯიანისათვის

თბილისის ერთ-ერთ სკოლაში სპორტობის ჩემპიონატი მიმდინარეობდა. პირველობის ბედი უკანასკნელ შეხვედრაში უნდა გადაწყვეტილიყო; მეექვსეკლასელი ოთარი, რომელსაც შეიღი წაგება ჰქონდა და გათამაშების ცხრილში შუა ადგილი ეკავა, თანაკლასელ ვიას უნდა შეხვედროდა. ვია პირველობის ერთ-ერთი ლიდერი იყო და მხოლოდ ნახევარი ქულით ჩამორჩებოდა მეშვიდეკლასის მოსწავლეს—ვახტანგს, რომელსაც უკვე დამთავრებული ჰქონდა შეხვედრები.

ვადამწყვეტი შეხვედრა ჯერ თანაბრად მიმდინარეობდა, მაგრამ შუა თამაშში ოთარიმა ლაზიერი დასუვა ვიას, იმავე წუთს კი მოწინააღმდეგეს გამარჯვება და სკოლის ჩემპიონობა მიუღოცა.

მე ამ ამბის უნებლიე მოწმე ვახი და, როდესაც წაგების შემდეგ ოთარის სახეზე სიხარული შეეპნინა, მიზეზი ვკითხე. — ყველაფერი ისე მოხდა, როგორც მოველოდი. ვიას ერთ ქულასთან ერთად პირველი ადგილიც ვაჩუქე. — მიპასუხა. ჩემი განცდიფრება რომ შეაპნინა, ნათქვამი დააბუსტა: „სხვაგვარად არც შეიძლება მომხდარიყო, ვია ხომ ჩემი თანაკლასელია, მეგობარია და როგორ შემეძლო არ დაეხმარებოდი“.

მე არ გაევიზიარე ოთარის სიხარული. სინდისი? სპორტული სინდისი და პატიოსნება?—გაიფიქრე და ერთი შეთხევევა მომაგონდა, რომელიც შორს, ავსტრალიაში, XVI ოლიმპიურ თამაშზე მოხდა, 1956 წელს.

კლასიკურ ქიდაობაში, ფინალურ შეხვედრაში, მსოფლიო ჩემპიონ უნგრელ პოიაკთან და ფინელ მიაკინთან ერთად, ფინალში ქართველი

მოკიდავე რომან ძნელავე გავიდა. წინა შეხვედრებში მიღებული საჯარიმო ქულების მიხედვით საქმე ისე უცნაურად შეტრიალდა, რომ თუ რომანი სუფთად წააგებდა, ეცე იგი ბექებზე დაწუწებოდა უნგრელს, ვერცხლის მედალს მოიპოვებდა. ჩემპიონი პოიაკი ხდებოდა, ხოლო ქულებით წაგების შემთხვევაში თვითონ ბრინჯაოს მედალის მფლობელი ხდებოდა, პირველ ადგილზე კი ფინელი გადიოდა.

ამ უცნაური შემთხვევის შესახებ ბევრს წერდნენ ავსტრალიის გაზეთებში. ბურჟუაზული პრესის წარმომადგენლები დარწმუნებული იყვნენ,

XVI ოლიმპიური თამაშების პრიზიორი რ. ძნელაძე

ნენ, რომ პირველობის ბედი წინააღმდეგით იყო გადაწყვეტილი. მათ ღრმად სწამდათ, რომ, თუ ბრძოლა თავიდან ძნელადის სასარგებლოდ არ წარიმართებოდა, იგი მაღე დანებდებოდა მოწინააღმდეგეს, დაწუწებოდა ხალხიანე, რადგან, ჯერ ერთი, მსჯელობდნენ ისინი, დაწუწა უფრო იოლია, მეორე კი, ბრინჯაოს მედალს, ვერცხლის მედალი ჯობიაო. დაიწყო ორთაბრძოლა. ძლიერი იყო რომანის მოწინააღმდეგე. (სხვა-

თაშორის, პოიაკმა ვასულ წელს უკვე მეორედ მოიპოვა მსოფლიო ჩემპიონობა). რა ჰქნას? დანებდეს? უბრძოლველად დაწვეს ბექებზე და ვერცხლის მედალი მიიღოს, თუ იბრძოლოს, გაიჭრის, როგორმე გაუძლოს ბოლომდე?

ვადამწყვეტილება ერთადერთი და ვატიკური იყო.

რომანი არ დანებდა. უნგრელმა ვერ შეძლო მისი ბექებზე დაწვნა, სუფთა გამარჯვება. ძნელაქმე დაძაბულ ბრძოლაში ქულითაც წააგო ზა მესამე ადგილზე გავიდა.

უნდა გენახათ, მაყურებელმა რა ამბით ვატიკა დარბაზიდან ჩვენი ფალავანი. ავსტრალიელთა თვალში იგი იყო ნამდვილი რაინდი. განსაკუთრებით აღფრთოვანებული იყვნენ ფინელები, ძნელადის კეთილსინდისიერებაში ხომ ჩემპიონობა მისცა მათ თანამემამულეს.

ისეთებს, როგორც ოთარია, ალბათ ვაკვირებთ რომანის საქციელი.

მაგრამ მათ ავიწყდებოდათ, რომ ყოველ სპორტულ შეხვედრაში მხოლოდ გამარჯვებაზე უნდა იფიქროთ და, თუ მინც წააგებთ, წაგებულცი ვატიკი და პატიოსანი უნდა დარჩეთ.

რომანს შეეძლო იოლი გზა აერჩია და ვერცხლის მედალი ჩამოეტანა შინ, მაგრამ მან სწორედ ამიტომ არ აირჩია ეს გზა, რადგანაც იგი იოლი და არაკეთილსინდისიერი გზა იყო.

დასასიხად, რომ სინდისი სპორტისათვის ყველაზე დიდი მსახურია.

ზ. ლეჟაველი

კომორ პრეპრობრონი ოჯგომობკელებთან

სიპრე სიპრეპრობრონი
ნან. გ. ახობიძის

მეგობრებო, თქვენი პიონერული მოვალეობაა იმეგობროთ პატარებთან, ოქტომბრულგობან. შევეჯერეთ მით შრომა, პატიოსნება, კოლექტიურობა, მეგობრობა. მონაშაღლი ისინი პიონერობა რიგებში მისაღებელ ბევრ თქვენგანს რაშამულის საბჭო ოქტომბრული ჯალუხებას დივარსკვლავებში გავხანით სამუშაოდ. ამიტომ დღეს ჩვენი კლუბის სხდომაზე მოვიწვიეთ პიონერმუშაობა რესპუბლიკური სკოლის დირექტორი — სიმონ ციქურიშვილი. მივასმინეთ, რა ჩრევა-დარჩევას მოვცემთ იგი ამ საქმეში.

აი, დღეს თქვენ უკვე მივლით „საგზური“ და ოქტომბრული ჯგუფის ან ვარსკვლავის ხელმძღვანელად გაიგზავნეთ. თქვენ გიხარიათ და ამოაყოთ. ეს გასაგებია: რაზემულის საბჭოში უნარიან, გამრჯე, შემოქმედ პიონერებად ჩავთვალათ. თქვენთან ერთად მივლი რაზმიცა მიმავრებული პატარებთან.

სასურველია, თუ თქვენი პირველი შეხვედრა ახალ მეგობრებთან საზეიმო ვითარებაში მოხდება. თუნდაც აი, ასე: დაიწყო ახალი მისწავლა წელი. მისწავლები კლასების მიხედვით დაიწყვენ სკოლის ეზოში. აგერ, თქვენი რაზმი აღმები, დღით, საყვირით და საზეიმო მარშით გათოყყო საერთო მწყობრს. ამოუდგა პატარებს გვერდში და ზემით მიიკლა პირველ კლასამდე. აქ კი მათ წინასწარ დამზადებულ საჩუქრებს დაახვედრებთ: მისალოც ღია ბარათებს, საანგარიშო ჩაბრებს, მუყაისაგან გამოკრილ ანანას, და ასე შემდეგ. კარგია, თუ მასწავლებელს ნებას თხოვთ და პირველ გაკვეთილზე ოქტომბრულზე ამოუხსნებთ გვერდით: აქედანვე ასწავლით როგორ დასხდნენ მერხზე, როგორ მიესალმონ მასწავლებელს. ამავე დღეს ეცადეთ, ოქტომბრულს დათვალიერებოთ მშობლიური სკოლა, საკლასო ოთახები, ფიზკულტურის დარბაზი, პიონერობა ოთახი, სასკოლო ნაკვეთი; უჩვენეთ მისწავლელთა ხელოვნაკვეთილი მოდელები და ნამუშევრები, ამით პატარებს გამოედაობასა და სიმბნევეს შემბტებთ, წააქეზებთ და წახალისებთ. თუ პირველ სექტემბერს ეს არ მოხერხდა, მაინც, ეცადეთ სხვა დღესაც ასეთივე ზემით შეხვედეთ უმცირეს მეგობრებს. აქ მოყვანილი მაგალითი სტანდარტი არ არის. თქვენ შეიძლება სხვა ვარიანტი მოიგონოთ შეხვედრისა. ეს ხომ თქვენს ფანტაზიაზე დამოკიდებული.

ბული. მაგალითად, ქუთაისის პირველი საშუალო სკოლის პიონერებმა „უწინ-მაინის“ თამაშით დაიწყეს ოქტომბრულების გაცნობა. მათ წიგნებით საესე თარი დაუდგეს ოქტომბრულზე საკლასო ოთახში და ბარათი დაუტოვეს: „ჩვენი პატარა მეგობრებო, ეს საჩუქარი უწინ-მაინებმა“ გაგიკეთეთ“. ცხადია, პატარები უნახავად დაინტერესდნენ საიდუმლო მეგობრებით. მით უმეტეს, რომ მხოლოდ დღეს მერხებზე ბურატიონს, ცეროდენასი და წითელქუდას სურათები დახვედრეთ.

კარგია, როდესაც პირველ ხანებში ოქტომბრულს გასაგები ენით მოუყვებით, ვინ არიან ოქტომბრულები, რატომ დაერქვათ მით ეს სახელი. ეს საუბარი, ვთქვით, ასე ჩავატაროთ: მუყაოს თაბახს გავუკეთოთ ჯიბები და კედელზე გავაკეთოთ. თითოეულ ჯიბეში წინასწარ ჩავდეთ სურათები. ავუწეროთ ბავშვებს მშრომელი ხალხის დეგომარეობა წინათ, მეფის დროს, და ჯიბიდან ამოვიღოთ, მაგალითად, ა. მრველიშვილის სურათი: „დაბალი ღობე“, ანდა „კალოზი“. შემდეგ იმდროინდელი ბავშვების მდგომარეობაზე მოუყვით. ამისი შესაფერი სურათიც უჩვენეთ. როდესაც დიდი ოქტომბრის რევოლუციამდე მივალთ, ვუჩვენოთ, მაგალითად, ზომორის სასახლის შტურში ალბა, აფხსნათ სურათის შინაარსი. ვუთხროთ, რომ ეს ამბავი ოქტომბრეში მოხდა და ამიტომაც პატარებს ოქტომბრულები ამ რევოლუციის პარტეზაკებად დაერქვათ. იქვე უნდა ვუთხროთ, თუ როგორია არიან ოქტომბრულები: ბუეითები, კარგი მოსწავლეები, შრომის-მოყვარენი გულმარბოლები, მზარაულნი. ესაუბრეთ ოქტომბრულების სამკერდე ნიშანზე — ვარსკვლავზე, და მოამზადეთ ისინი წითელი ვარსკვლავის ზემისსათვის.

წითელი ვარსკვლავის ზეიმისათვის ოქტომბრულმა უნდა ისწავლონ მწყობრში სიარული, სიმღერები, ცეკვები, მხატვრული კითხვა. უამბოთ ბავშვებს, რომ წითელი ვარსკვლავი ჩვენი მუშურ-გლეხური სახელმწიფოს სიმბოლოა, რომ იგი კრემლის კონფერენცზე ანთია, ჩვენს დიბრზე ახატია, ამიტომ საბამაყო მისი მკერდზე ტარება. წითელი ვარსკვლავის ზეიმისათვის, რა თქმა უნდა, თქვენი პიონერული რაზმიც სავანგებოდ უნდა მოეგზადოს. მაგალითად, ლენინგრადის 195-ე სკოლის ოქტომბრულებს წითელი ვარსკვლავის ზეიმი კრესიკრ „აერორაზე“ ჩაუტარეს და ზეიმი პიონერებთან ერთად კომპაგირებლებამაც მიიღეს მონაწილეობა. თქვენც რაიმე, ასეთივე კარგი მოიფიქრეთ. ოქტომბრულდის ბელმძღვანელი კარგად უნდა იცნობდეს თითოეულ ბავშვს, იცოდეს მისი უნარი, სურვილი, ნებისყოფა. ამ მიზნით შეიძლება ჩაატაროთ თამაში: ჩემი „საყვარელი საქმიანობა“. აქ ბავშვები თავის თავად გამოავლენენ უნარს. ვის ძირწვა უყვარს, ვის მხატვრული კითხვა, ვის ხელსაქმე ან სიმღერა, ანდა ხელვაჯარჯილობა ეტერხება. ერთ რაზმსაც უნდა ვეცადოდო: პატარებს ოქტომბრულთა წესები მარტო ზეპირად კი არ დაეწავსოლოთ, არამედ მივიღწოთ იმას, რომ ისინი ყოველ წესს შეგებულად ასრულებდნენ და საქმიანობაც მათ ბუნებრივ მოთხოვნილებად გადაეცაქციოთ.

გასთავად, ოქტომბრულებთან მუშაობის დროს მჭიდრო ურთიერთობა უნდა გქონდეთ მათ მასწავლებელთან. ვთქვათ, ოქტომბრულებს წიგნებისა და რვეულის ყდების გადაკვრა ჯერ არ შეუძლიათ. მოელაპარაკეთ მასწავლებლებს, რომ მან პატარებს უთხრას: „თხოვეთ ვასკვლავის ხელმძღვანელს ამ საქმეში დაგეხმაროთ“. ოქტომბრულები სიხარულით მოვლენ თქვენთან. წიგნების ყდების გადაკვრასთან ერთად, ასწავლეთ ბავშვებს სანაგარიშო ჩიბრების გამოკრა-გაფერადება, კალმის საწმენდი ბალიშის შეკრება.

ოქტომბრულებში შრომისა და თამაშის ჩვეულების დამკვიდრების მიზნით, შეიძლება ჩავატაროთ თამაში: „თოჯინების ზეიმი“. ბავშვებს მოატანეთ დაზიანებული სათამაშოები, მოაწყობიეთ სახელსონო, სადაც თვითონ ოქტომბრულები შეაკეთებენ, შეღებავენ, წერსრები მოიყვანენ სათამაშოდ. სა და, ერთი სიტყვით, ზეიმისათვის მოამზადებენ. ზეიმიც გამოცხადდება კონკურსი — ვინ უკეთეს ტანსაცმელს შეუტარავს დედო-

ვალს, ვინ უკეთესად დაალაგებს თოჯინების ოჯახს.

შეორველასეულ ოქტომბრულებთან სურად-ლებას ვამბოვლებოთ ზღაპრებისა და წიგნების გარშემო. აქ თამაში სილამაზე და შინაარსი უფრო მეტადაა დამოკიდებული თქვენს, ესე იგი, ხელმძღვანელების, ფანტაზიასა და შემოქმედებით უნარზე. მაგალითად, „ზღაპრების ზეიმი“ დროს მუყაოსა და ბიხელი ფიქრებისაგან შეგვილით ზღაპრული სახლების, მოღვლების და ნივთების გაკეთება. შეადგინეთ პატარებისათვის წინარსიანი მონტაჟები და ინსცენირებანი.

შეგობრებო, განსაკუთრებულად ოზრუნეთ იმისათვის, რომ ოქტომბრულებს ჩაუნერგოთ პატივისცემა კარგისადმი, სიძულვილი უკედლისადმი. თბილისის ერთ-ერთი სკოლის ოქტომბრულთა ჯგუფმა ასეთი დილა-ზეიმი ჩაატარა: „რა არის კარგი, რა არის ცუდი!“ ამ დილა-ზეიმზე მშობლებიც მოიწვიეს. წინასწარ დამზადებული იყო პატარა ვიტრინი. ჯგუფის ხელმძღვანელს სათითაოდ გამოჰქონა წიგნები, კალმები, რვეულები, მოსწავლის ქული, ტანსაცმელი; შემდეგ ოქტომბრულებს უსვამდა კითხვას: რომელი ნივთი იყო კარგად მოვლილი და რომელი ცუდად. ოქტომბრულების ერთხმად პასუხის შემდეგ სათითაოდ ალაგებდა მათ ვიტრინაზე „პარკის“ ან „ცულის“ განყოფილებაში. ცუდისა და კარგის გარჩევის დროს, აქვე ასახელებდნენ, თუ ვის ექუთვნოდა ეს ნივთი. ამგვარი თამაშიდან, უდაბა, რომ ბავშვები თვითონ გააკეთებენ დასვენას, როგორც უნდა მოგქენს საკუთარსა და სასწავლო ნივთებს, ტანსაცმელს.

შესამე კლასის ოქტომბრულთა ჯგუფში მუშაობისას უნდა გვახსოვდეს ერთი რამ: მათ მალე შეუსრულდებათ ათი წელი, ესე იგი, პიონერთა რიგებში ჩადგომის უფლება მიეცემათ, ამიტომ საუბრებსა და ლიხისი-ბებში მონაწილეობით ვაცნობთ პიონერული ორგანიზაციის მიზნებს, ამოცანებს, ნორმ პიონერთა საფუძვლებს, ნორმი პიონერის კანონებსა და საზიმო დაპირებას; ვეცადოთ, დავასწროთ ისინი პიონერული რაზმის, რაზმულის შეკრებებზე, ვესაუბროთ გვირო პიონერების შესახებ, საზღვარგარეთელ ბავშვთა ორგანიზაციების შესახებ. უფრო თვალსაჩინო გაუბადოთ მათი საზოგადო-სასარგებლო შრომა, ვასწავლოთ როგორც დაეხმარონ უფროსებს; ვასწავლოთ მწყობრში დგომა, სიარული, პატაკის ჩაბარება, მისაღება. ვეცადოთ, მოვაზრდოთ ისინი მათი ცხოვრების შესანიშნავი დღისათვის, დღისათვის, როცა მათ ყელზე ალისფერი ყელსახვევს გაუკეთებენ.

ბ რ ა ზ ი ა ნ ი ხ ე

შორეულ ამოსავლებში იზრდება უცნაური ხე. მუხ ზეა თუ არა, ხე იძინებს: ფოთლები თანდათან იხვევა და მრგვალდება. თუ ამ დროს ადამიანი, ფრინველი, ან ცხოველი შეხვო მას, მთელი ხე მოძრაობას იწყებს. ტოტები ეწაო-ბუნეს, თითქოსდა უაგრობენ, რომ მათ ძილი და მოსვენება დაურღვევს. თუ შემუხვებელი მიივც არ მოსიყვება, ტოტები უფრო და უფრო ამიძრავლებიან, პოლის აბეზარი შემუხვებელის თაივიდან მოსამორეულად ეს მცენარე მტად უსი-აღივით სურს გამოჰყოფს, რაც თავის საძინელ ტკივილის იწყებს. ადგილობრივი მცხოვრებელი ამ ხეს ბრძანაბ ხეს ეძახიან.

რ ა ტ მ მ დ ა თ ბ ა ?

ზოგიერთი ამერიკელი მეცნიერის მოსაზრებით, დედამიწის ზურგზე ბოლო ხანებში პავის გაბობნა გამოწვეულია ნაუთის უზომო წყლის გამოართობის ნაშთების ნაშთების წყლის მაიო არებით ნაშთების ნაშთები, რომელიც წყლის შედეგად გამოიყოფა, ატმოსფეროს ზედა ფენებში გროვდება და ქქინის თავისებურ გარის, რომელიც გარს არტყია დედამიწას, ზეთას მას და ხელს უშლის სამყაროში სითბოს გახსნე-ბას.

რომელთაც ჩინეთში კურდღლების გასანადგურებლად წყრიანთ.

მილიონი წლიანი მშენებელი

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის სპეციალურმა ექსპედიციამ, მესხეთ-ჯავახეთის მიდამოების შესწავლის დროს, ახალტყუბანთან, ამირანის გორაკზე მოაქვლია სპილოს სტეგოსის ნაშთები. ეს სპილო ეკუთვნის ბრძოლვითი პერიოდის მიღგმას და ცხოვრობდა დაახლოებით ერთი მილიონი წლის წინათ.

ძვინის ნაწინი ადამიანები

ბრაზილიაში, დინარე ამაზონის ხეობაში, ამ ცოტა ხნის წინათ აღმოაჩინეს მყარეროცხოვანი ტომი, რომელიც თავის განვითარებით ქვის ხანის პერიოდში. ამ გარემოებით დანიტრესდა პრა-ზოვლიანი ანტროპოლოგი ლორენსო. პროფესორმა კარგად შეისწავლა ტომის ყოფა-ცხოვრება, გამოიკვია, რომ ამ ტომის წევრებს წარმოადგენდა არა აქეთ სოფლის მეურნეობაზე და ლითონის დამუშავებაზე. ისინი უკრ კლდე-მედივიდი-ისარა და ქვის ნაკვას ხმარობენ. მათი საცხოვრებელი მხლები პოლოვლები: ფრინველები, მცენარეთა ფესვები, ნაყოფი და სხვ. ამ ველურ ტომის წევრებს დღერთი ან რამევე სალკაცივი კერბი არა ჰყავთ, მაგრამ იმობოტი სულგმასა კი სუჯრად და ძალიან ეწიხიათ. იმისათვის, რომ ეს იმობოტი სულგმბო პირნი არ ჩაუტყნენ, ქვედა ტრუხე სხვადასხვა ზომის მუგებს იკეთებენ.

მისამინი წყალში იძინებდა

საერთოდ ცნობილია, რომ მცენარის მერქანი წყალში არ იძირება, მაგრამ ეს ყველა მცენარის მერქანის მიმართ რომელი იძირება. ასე მაგალითად, ტრაპეკულ და თბილი ქვეყნების ხარობს მარადმწვანე ბერქანის მცენარე ბაკაუტი. მის მაგარი, მძიმე, ფისოვანი მერქანი აქვს, რომელიც წყალში იძირება. ბაკაუტის დიდი გამოყენება აქვს. მისი გამძლე მერქანსაგან სახარატო ნაყოფობებს აშენებენ, აუტყენ მანქანათმშენებლობაშიც, ბაკაუტის მერქანსაგან ოღებენ ფისსაც. ეს მცენარე ყორომბად ხარობს, სადაც მას ზოგჯერ გვიხს ხეს უწოდებენ.

ბელურები შახტებში

ქველი ჩინეთის ქვანახშირის შახტებში, უემი-შობოების დაცვის ელემენტალური ზომებიც კი არ იყო გამოყენებული.

მას შემდეგ რაც ჩინეთში რევოლუციამ განიარჯედა და ხალხის ინიციატივის გასაქანი მებოცა, ქვანახშირის შახტებში განჩნდნენ ბელურები... საქმე იმაშია, რომ ეს პატარა ჩინი, არაჩვეულებრივად მერქანობარეა ქვანახშირის გაჭევის მიმართ: რეგოც კი ოღნად მოიმატებს შახტში გაზი, რომელსაც ადამიანი გერც კი გრძობს, ჩიბები, ქვებივით ცვივანი ძირს.

ამ რიგებს სპეციალურად ყიდიან და ყიდელობენ ჩინეთის ბაზარზე, სადაც უზომო ხალხი იყრის ხომლე თავს! ახლანხი იქ ქობივით ვაჭრობაც დაიწყეს.

მამის საჩუქარი

სანდროს დაბადების დღის მისალოლოდ მეგობრები ესტუმრნენ: რამინი, მამუტა, თამარი, რევაზი, თემური, რამაზი და თამაზი. სანდრომ მეგობრებს მამის საჩუქარი - ასივებიანი კუბიკები უჩვენა. ბავშვებმა კუბიკების გადაწყობა დაიწყეს ყუთში და ექვსი ამხანაგის სახელის გამოყენება შედგეს.

— სამწუხაროდ, ყველასათვის კუბიკები არ გვეყოფინის, — სინანულით თქვა სანდრომ.

— მეტი არც არის საჭირო. — ჩაერთა მამამ. — თქვენ ისე მოხერხებულად ჩააწყობ კუბიკები, რომ იმ ორი მეგობრის სახელიც იკითხება დიაგონალურად.

თქვენც სცადეთ ბავშვები და, ეს

36 კუბიკი გადააწყობ ისე, რომ მოიხერხებულად და დიაგონალურ მემართულდება წყაიკითხობთ ყველა 8 მეგობრის სახელი.

ა	ბ	გ	დ	ე	ვ
ა	ბ	ა	ბ	ა	ა
ფ	ც	ო	თ	ი	ქ
ღ	რ	ო	ქ	შ	წ
ჭ	ჭ	ე	ნ	ლ	ე
რ	რ	რ	ს	ყ	

პასუხი
„ამოტოსანავც“
ცხებლი

პასუხი ჟანრალ „პიონერს“ № 4-ში მოთხოვნილ გისარტოვზე

პასუხი „პროსტორადზე“

ზორიზონტალურად: 4. პრიეტტი; 7. პარტი; 8. „ნინავი“; 11. ამაზე-ელდი; 13. ოლა 14. ოლევი; 15. ბალო-ელი; 16. კიო. 18. უფა; 21. პრესა; 24. ასტმა; 25. არემობერტი; 26. ნეონი; 27. დლი; 28. კი; 29. ტატიტი; 30. რეპტიული; 32. ალტი; 33. ირისი; 34. „ლი“; 35. ომი; 36. აბტი 37. წყები; 41. სიო; 42. ინსტიტუტი; 43. წრე; 46. ალიონი; 48. ასკილო; 50. აგაგოლოში“.

მორტიკალურად: 1. აპკი; 2. პერანგი; 3. ტივი; 5. ურო; 6. ინი; 7. პიკი; 9. იოლი 11. ამეროკი; 12. ინლო-ეთი; 16. კონსტანტა; 17. გომეტ-რია; 19. ავანტატი; 20. გრალესი; 21. პაუნინი; 22. ატიტორი; 23. მან-ატიკი; 30. ტუსთავი; 31. იმერტი; 38. „აილი“; 39. ნახბერი; 40. ორბი; 44. ბიი; 45. კიი; 46. ნუგა; 49. სიიად.

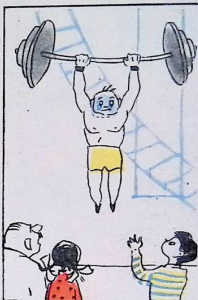
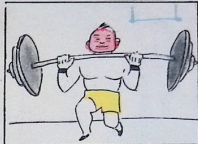
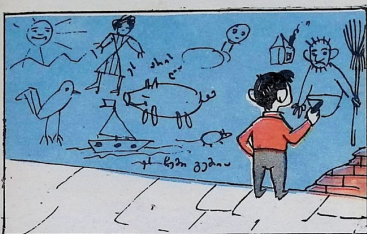
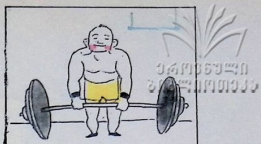
ჩვენსაქვეა შიშვენილი მასალები ატრეტიკალი უპროგრესიამ

„პიონერი“ ადგილი ჟურნალს ცენტრალური კომიტეტი ლკსმ გრუზია და რესპუბლიკისთვის მთლიანი ორგანიზაციის ინიციატორი ვ. ი. ტენია, № 5, 1950, თბილისი, ქ. ილაკოვი, № 10, მისამართი: თბილისი, ჭავჭავაძის სტრ. 91, ტელ. 3-61-65

№ 0244 ტირი 15 000 ლიტონი დაბად. 3-V-59 წ. სტამბოლი № 428 კვირის, ზღა 160 სმ და კარგად გამოქვლიანის სიმბოლოა „ქვენი“.

ფურც 2 მხ.

აუბოაო

შორისდებული

(ბავშვობის დროის)

შას, თავდახრილს, ყურჩამოყრის, შემკრთალს, მორიდებულს რომ შემნიშნავს—უხათულდ მკითხავს შორისდებულს.

ნახაბი—სუმრობები

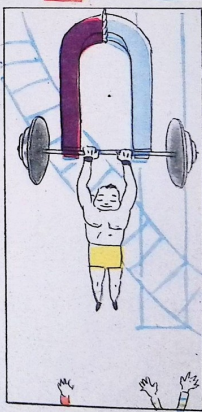
ე. ამბოკაძისა

მხ, დაფასთან გაგიახებეს—სომ ვერ ეტყუო უარსი მოციფიქრე: წავფურუებ, რა ვქნა, ვითომ ყრუ ვარ!

უს, ნამდვილად დავიღუპე — სიას დაბლა ჩაჰყვა: მე სომ სწორედ ბოლოში ვარ — ჩანჩალია ბახვა!

ოხ, კითხულობს უკვე სიასი თავს დავიქერ მშვიდად... ნეტავ ახლა გადავჩრე და არაფერი მინდა!

ვას,

მხ,

ოხ,

ვიწვი ცეცხლის დადარში...

უს,

გადავჩრეი!!!

6.07/198

Յ. Ն. Ն. Ն. Ն. Ն. 5
ՀԱՅԿՍՏԱՆ
1959